

Stanislas de Guaita

HAD GENESE

KNIHA II

Klíč k černé magii

„Meditatus sum graviter die ac nocte super
hisce, quae videram, legeram, audieram,
didiceram...“

„Audividi omnes, spernebam nullum...
Non enim scientia mali, sed usus damnat...“

H.KHVNRATH: Amphiteatrum sapientiae aeternae, pag.146-147

(z francouzského originálu *Le serpent de la Genese: La clef de la magie
noire* přeložil Bohumil Janoušek, doslov napsal Milan Nakonečný,
vydalo nakl. & vydav. VOLVOX GLOBATOR, Praha 1996)

Předmluva

Účelem naší druhé *sedmičky* je objasnit a vědecky interpretovat souhrn fakt a legend, uvedených v pojednání o *sedmičce* první.

Klíč k černé magii má dychtivým čtenářům otevřít poslední svatyni onoho chrámu Satanova, jehož nádvořím, zataraseným haraburdím bezejmenných fetišů a promíšeným podivnými modlami, již prošli v naší společnosti.

„*Aes nummos, lapides, cadaver, simulacra, nihilque...*“¹

V jasném světle spatří opět ono pandemonium, které nedávno prohledávali potmě nebo vyzbrojeni jenom matným světlem svítilny, až do jeho podzemních chodeb, navštěvovaných halucinujícími temnotami.

Vidět je dobré: poznat je ještě lepší. Odstup fantasmagorie *sabatu* a postup místo tomu, jenž chce poznat ďábla takového, jaký je! Hodina satanského zjevení udeřila. Svátostnice se otvírá a modla, skvíc se kosmickým a všude skrytým ohněm, který je její vlastní podstatou a životem, odhaluje poslední tajemství svého vražedného bezvědomí.

Tento svazek vysvětluje a opravuje svazek předchozí: napravuje obrazy převrácené nebo padělané uměním mistra kouzel: na dřívější místo staví zvrácené obzory, poctivým světlem nahrazuje podvodný svit pekelných pochodní, jenž tak ochotně porušuje tvary a hraje lživými barvami. Tento svazek zkrátka obnovuje normální perspektivy místo perspektivy *sabatu* (zcela umělé a podporující kouzla), jež děsila očarované oči na kozlově úrovni.

Vysvětlující paralelismus sedmi kapitol prvního a druhého svazku se nám zdál být otrockou metodou, jíž, jak se domníváme, není nutno se přidržet. To by znamenalo zřít se zvláště vydatného systému tarotových souvztažností. Běží ne tak - jak za to máme - o opětné opakování fakt, zmíněných v knize předchozí za účelem rozboru jejich mechanismu, jako spíše o stanovení všeobecné teorie okultních sil, rozhodně syntetické, jejíž znalost by našim čtenářům umožnila, aby sami od sebe poznávali - i když bude třeba soudit a priori - způsob i příčinu nejen těch fakt, která jsme vybrali za příklad, nýbrž bez rozdílu všech podobných, která se každodenně naskýtají badatelovu důvtipu. Pokusíme se alespoň v některých případech, oznámených v I. svazku, o přizpůsobení zásad faktů, což by bylo zbytečné dělat u všech. Dokonce se nebudeme rozpakovat - aby se přerušila jednotvárnost abstraktních badání - abychom podepřeli své teorie novou kritikou pomocí nových, tu a tam uvedených příkladů.

Čarodějství neboli *černá magie*, kterou ostatně definujeme jako „užití okultních sil přírody ke zlému“, se liší od vysoké a *božské magie* třemi hlavními body: Předně odlišným záměrem, pak stupněm znalosti nebo neznalosti užívaných prostředků a konečně odlišnými výsledky.

Avšak poznamenali jsme v jedné knize, a nemůžeme se již k tomu vracet, že mág i čaroděj užívají ke zcela různým účelům, ke zcela různým činům jednoho a téhož činitele, oběma společného: *astrál*.

To znamená, že naše druhá *sedmička (Klíč k černé magii)* se omezí téměř jen na studium astrální úrovně,² nadmyslného bojiště, kde na sebe za rachotu hromu narážejí ohnivý meč *Michaela-archanděla* a blesky metaující vidlice *Satana-Panthea*. Hrozný souboj! Z jedné strany osudný zápasník *Hylé*, slepý instinkt, hromadná obluda reakcionovaná šířavými individuálními vášněmi, z druhé strany svatý bojovník *Arké*, jasná inteligence, vědomě sjednocená na úrovni prozřetelnosti: to je legendární anděl a démon, potýkající se rovnými zbraněmi v kraji kosmického ohně!

Hle, astrál - ohnivá vidlice v drápech Satana, plamenný meč v rukou Cherubových. Mohli

¹ *Tryphon*, mnich a básník XII. století, citovaný Viktorem Hugem (*Bídníci II*).

² Zejména v jejích vztazích k fyzické úrovni.

bychom připojit v duchu učené gnostické školy: Hle, všetvarý astrál a proměnitelný působce: chvíli sám Satan, když podléhá hromadným silám zla, pak opět světlo slávy vyvolených a mystické tělo Ducha svatého, je-li uváděn do pohybu prozřetelnostními silami.

Svědomité studium astrálna shrnuje oba tyto paradoxní jevy, z čehož plyne, že *Klíč k černé magii* nezjednáva pouze přístup k budově zavržených věd, nýbrž může také otevřít chrám, ne-li svatyni vysoké a božské magie.

Proč chrám, a nikoli svatyni? Nehledě totiž k astrální úrovni, o níž víme, že je v podstatě společná oběma nepřátelským vojskům, nebeskému i pekelnému, mág je činný i na jiných úrovních, zcela neznámých zastáncům kouzel. Podobné výšiny jsou dostupné jedině vzletu orla nebo mystické holubice, kdežto nečisté houfy sov a supů arkána nikdy nepotřísni neposkvrněný éter.¹

Nediv se, milý čtenáři, setkáš-li se na každé stránce tohoto svazku s teoriemi, které stejně zajímají hierofanty světla i hierofanty noci. Především se varuj domněnky, že v tomto II. svazku jsou zhuštěny všechny věčné principy kabaly a svaté magie. Obsahuje pouze v nepřímém způsobu jejich méně vznešené nauky a my tentokrát asi sotva překročíme pozemské pásmo, které v třetí *sedmičce* směle přejdeme, abychom osvětlili, seč naše síly stačí, strašlivý *problém zla*. I tehdy bude vše daleko toho, aby bylo vyloženo. Jiné dílo, pozdější, zlíbí-li se Bohu, bude čelit posledním odhalením tradiční vědy mágů: alespoň to, co z nich lze prozradit našim skrovným prostřednictvím, se v pravý čas objeví na svém místě. Buď ostatně přesvědčen, že poslední slovo těchto arkán nikdy nevyřkne ani my, ani nikdo jiný.

Chceš se dozvědět hluboký smysl toho? Ten je: I když předpokládáme, že by úplně zasvěcený adept svolil k tomu (a to je nemožné), aby nebeská *Isis* byla zbavena svého posledního závoje, ruka znesvěcovatele, která náhle ochroměla, by nebyla schopna svatokrádeže. Výrazy by vypověděly službu jeho myšlenkám, ba i v domněnce, kde by je pokládal za vhodné, by je vyjádřil řečí tobě neznámou. Nechme metafor. Slyš, co předpovídá jeden z esoterních mistrů takovému adeptu:

„Čím výše se povznese v nadmyslné sféře, čím více se přiblíží nevyzpytatelné *bytosti*, o níž rozjímat, má být jeho štěstím, tím méně bude moci sdělit bližním svoje poznatky, neboť pravda, která se mu dostává v nadmyslných a stále více zobecněných tvarech, nebude nijak moci být vtěsnána do rozumových, smyslům přístupných tvarů, které jí bude chtít dát. Zde právě pobloudili mnozí mystičtí rozjímači. Jelikož dostatečně neprozkoumali trojí modifikaci své bytosti a protože neznali vnitřní složení lidské čtverky, nebylo jim známo, jakým způsobem se děje přeměna ideí, jak v řadě vzestupné, tak v řadě sestupné, takže směřující ustavičně chápavost a inteligenci a nečinice rozdíl mezi plody své vůle dle toho, zda působila na to nebo ono z těch modifikací, dokazovali často opak toho, co chtěli dokázat, a z jasnovidců, jimiž snad byli, se stali vizionáři.“²

Tyto řádky *Fabre d'Olivet*a se budou zdát nezvratné každému, kdo zná teorii trojjediného člověka. Jako příklad k doložení výše vypsání projevu uvádí tento theosof nejznamenitější poblouznění nejgeniálnějšího jasnovidce moderní doby, onoho závratného *Jakuba Boehma*. jež *Saint-Martin*, jeden z prvních učitelů *Fabre d'Olivet*a, neváhá prohlásit za veliké světlo, které se objevilo na zemi po Tom, který je světlem samým.³ Tento nevzdělaný umělec, jehož odvážný pohled (praví *Fabre d'Olivet*) pronikl až do božské svatyně, totiž skutečně necouvl před žádným tajemstvím.⁴ Nejsa spokojen tím, že se pohroužil do propasti *Vodh*, aniž by zahynul a spatřil blesky, šlehající z Jahvovy tváře, aniž by zemřel tento veliký myslitel, opojený principem ohně, pokoušel Hospodina! Jakub

¹ Tím míníme obyčejného čaroděje a síly jím užívané. První díl *Hada Genese* dostatečně osvětlil, na jak nízké úrovni zhovadilosti a mravního otroctví stojí řemeslníci černokněžnictví (goétie). Nicméně nesmíme zapomenout, že Satan se podle potřeby proměňuje, chce-li znepokojovat i samu úroveň intelektuální. Leč na této úrovni má jméno Blud (dí I.) a v této podobě nemá co činit s čarodějstvím ve vlastním smyslu. Jestliže jsme tedy mluvili (dí I., kap. 7.) o černých magicích myšlenkového umění, byl to širší esoterní pojem a čtenáři již zasvěcení se nemohli mýlit o duchu který nám téměř diktoval tento aforismus. „Není odvětví lidské činnosti, kterého by Satan nebyl s to se zmocnit a prosáknout jej, jako není odvětví lidské činnosti, jež by božská inspirace nemohla posílit a zušlechtit.“ (Díl I.)

² *Zlaté verše Pythagorovy*, str. 359-360.

³ Listy psané Kirchbergrovi z Liebistorfu, str. 9 knihy *Correspondence inédite de Saint-Martin*, vydané Schauerem a Chuquetem (Paříž, 1862).

⁴ *Zlaté verše*, str. 360

Boehme chtěl povědět vše, zjevit vše nepokrytě, vše až k předvěčným kořenům přírody a samého Boha... Tehdy bylo jeho pero raněno malomocností a jeho jazyk žvatlavostí.

Nemůže zapřít, že Boehme nezaplatil svoji odvážlivost příliš draze. Zdá se nám tak alespoň, přirovnáme-li tohoto jasnovidce s tolika ubohými vizionáři, kteří byli stíženi slepotou, šílenstvím, nebo smrtí za to, že sestoupili do propasti, zcela zavržitelné v porovnání s božskou hlubinou: za to, že zničili svoje zřítelnice v oslnivé záři *pekla*, a konečně - je-li třeba povědět vše - za to, že vyčerpali svoji substanci, evokující bytost, která se neprojevuje dříve, dokud ji člověk nestvoří ze své touhy, dokud ji neuhněte ze svého těla a ze své krve a dokud ji neoživí a nenapojí svým životem: neboť Satan neexistuje v tom smyslu, jak si jej představují přísně pravověrní agnostikové, nenapravitelně zaujatí pro oficiální manicheismus.

Toto umění právě tak sebevražedné jako vraždící - autovampyrismus (samoupírství) evokující *nicotu*, tvořící d'ábla, je obsaženo v tajemstvích, jež se tato kniha pokusí rozřešit.

II.

Avšak dříve, než objasníme obvyklá díla černého mága, naznačivše, jakými prostředky, jakými zbraněmi a jakou taktikou dovede jeho neústupná vůle dobývat vítězství a nespravedlnosti, je třeba vyklidit pole zpozdilých domněnek a lidových předsudků, aby se nezavdala příčina k nedorozumění.

Přesné rozlišení na to může vystačit, avšak toto rozlišení se přímo vnucuje, a mágům se dávalo za zlé, že se domnívali, že mohou obejít tuto překážku, pokládajíce za méně zahanbující temnošedě vyšívát svou theosofickou kanavu, aniž by především rozmotali tak křiklavé přadeno. Jiní pokládali za pohodlnější rozetnout tento gordický uzel libovolným přisvědčením nebo popřením: avšak podle toho, zda rozhodli v tom nebo onom smyslu, zbytečně pobouřili svědomí prostých, anebo pronesli podle vůle učenců nějaké bezvýznamné tvrzení.

Tento záhadný otazník, který se zvedá na prahu přírodních věd, i samotné matematiky, rovněž jako na prahu filosofie a historie, je zde zřetelně napsán: *Existuje nadpřirozeno?*

S výhradou přesného určení, které bude následovat, zní naše odpověď kategoricky:

NADPŘIROZENO NEEXISTUJE.

Mohou-li nám být namítnuta takřka nepopíratelná a dokonce i experimentálně potvrzená fakta, s nimiž běžná mluva spojuje epitheton „nadpřirozené“, nemůže to vzbudit nejmenší pochybnosti.

Hlavní věc je, abychom se dohodli na slovech. A toto slovo zde vede ke zmatkům a, co je ještě horší, přispívá k diskreditování theologických věd, favorizující pod jejich ochranou jedno z těch mínění, která se nejvíce přičií pravdě a urážejí i sám zdravý rozum a která se rozšířila po světě k veliké radosti fanatiků a hlupáků, totiž víra v božskou libovůli, jež řídí vesmír, nedbajíc přírodních zákonů a často jim i odporujíc.

Jestliže nějaké slovo připouští nebo se zdá připouštět několikery význam, nesluší se, abychom dali přednost tomu, který se dovolává kmenového slovozpytu bez újmy přenesených významů, které jsou z nich odvozeny na způsob nikoli již zákonné spojitosti, nýbrž spojitosti rozumové, upravené dle nezměnitelných zákonů analogie? (Analogie, tvůrčí princip každého přirovnání, jakož i každé syntézy, tvoří skutečně spojitě řady odvozených významů, které jsou ke smyslům čistě kmenovým v témž poměru, jako adoptování synové k dětem v manželství zrozeným.)

Vraťme se ke slovu „nadpřirozené“, které se obecně pojímá ve vlastním a nikoli přeneseném smyslu. Rozeberme je: z čeho je odvozeno? Nesporně ze slova příroda.¹

Co je tedy příroda? Přesný výklad nelze podat tak snadno, jak bychom se v prvním okamžiku domnívali.

Silně pochybujeme, že ve slovníku myslitelů je slovo, kterého bylo hůře zneužíváno. Kdykoli nějaký pisálek bloudící v labyrintu bytosloví - společný osud všech, kteří chtějí bez obalu pojednat o principu bytostí nebo o jejich původu nebo podstatě - se ocitá v úzkých, dovolává se nevyhnutelně slova „příroda“, aby zakryl zmatek ve svých myšlenkách a pod zdánlivou hloubkou zastřel nejasnost

¹ Kořen slova *natura* (příroda) je *natus* (zrozený), takže kdybychom chtěli užít závěr, který se zdá trochu paradoxní, mohli bychom již pozlobit přívržence nadpřirozeného, odvodíce etymologicky toto: Křesťanské náboženství samo je přirozené, poněvadž Kristus je inkarnací božského Syna, zrozeného z Otce od věčnosti: „Et ex patre natus, ante omnia saecula... Deum de Deo.“ - Je to tedy Bůh přirozený? - Ale my nehodláme dále pokračovat v tomto mudrování. Jedině Bůh je nadpřirozený, poněvadž on neexistuje, on je.

nebo nedostatečnost své myšlenky. Příroda! Ta odpovídá všemu: díky tomuto substantivu se žádný nedostane do úzkých. Proto také ztratilo všechno kategorický význam, určitý ráz a přesný smysl, tak jako peníz, který byl dlouho v oběhu: obraz na něm není již znatelný, zbývá sotva obrys neurčitěho profilu.

Díky filosofickým frázistům je slovo příroda výraz, který značí vše a nic. Podle onoho stínu významu, který jí zbyl, bychom mohli říci, že příroda je to, co *existuje*, jako zase Bůh je ten, *ktejý je*.

Připustíme-li tedy tuto vulgární definici, můžeme již říci, že je právě tak absurdní tvrdit existenci nějaké věci nebo nějakého zjevu *vně přírody*, jako by bylo chimérické představovat si nějakou bytost nebo mocnost *vně Boha*. Jestliže přirozené znamená tolik jako to, co existuje, pak nadpřirozené znamená tolik jako to, co je mimo existenci, což zase znamená, co neexistuje. Tomu lze nesdažno uniknout. Slovo „nadpřirozené“, užitě o přírodních zjevech, se nám zdá právě tak komické, jako by bylo slovo „nadbožské“, užitě o bytostech duchovních.

Chceme-li slovu příroda dát jeho pravý smysl a obnovit celý jeho dosah, je zajisté třeba, abychom počali odhalovat některá nejvyšší tajemství vědy. O to se právě pokusíme ve III. svazku (*Problém zla*), až budeme zkoumat přírodu v jejím principu, v její bytnosti, v její substancii a v jejích účincích: jak si ji třeba představovat v její neporušenosti, před pádem Adama, a konečně, co se z ní stalo ve všeobecné materializaci způsobené touto katastrofou a rozmnožením nebeského Adama v prostoru a čase. Všecky tyto otázky jsou spolu velmi úzce spojeny a náležejí, jak se zdá, do látky naší třetí *sedmičky*.

Program druhé *sedmičky* (*Klíče k černé magii*) skutečně nevyžaduje žádný takový rozbor Tajemství קדמ (kadom) - čili prvotních principů - a tajemství עולם ('olam) - čili konečných osudů - se dotýkají naší přítomné téze dost nepřimo. Uvažujeme o pozemském člověku na tom vývojovém stupni, kam jej zanesla vlna života na naší planetě, a zkoumáme, jak dalece může jeho zloba svést ke spoluvlně živelnou přírodu, jejímž osudným zákonům je lhostejné, slouží-li zvrácenosti či pomáhají-li dobré vůli bytostí, které jsou s to upotřebit tyto zákony za účelem ukojení svého egoismu, nebo za účelem vykonání obecného dobra.

Avšak naše třetí *sedmička* (*Problém zla*) připouští zcela jiný rámeček. Vizte, jak se rozšiřuje obor, který má obsáhnout: Na jedné straně, na východě, dosahuje mystický obzor až ke zplození věčné *přírody*,¹ k vyhlášení základního nařízení před pádem Adama, na druhé straně, na západě, se táhne až ke konci světa a k opětnému scelení kmenných součástí *v jednotu*, až ke zbožnění Adama v lůně věčného slova.

Ať už vysvětlení těchto arkán, jež ostatně nesouvisejí s předmětem tohoto svazku, vyžaduje jakékoli rozbor, přece bude nutné, abychom se jich několika slovy dotkli již nyní; neboť bychom nemohli odpovědět, byť i stručně, na otázku: Co je vlastně příroda? - aniž bychom naznačili několika pevnými a stručnými rysy historii pádu, vyjádřenou, nikoli již slovy kosmogonické bajky, nýbrž v duchu esoterní a tradiční syntézy.

I mimo otázku přirozeného a nadpřirozeného, kterou naše odmlčení v této látce nechalo nerozřešenou, poskytuje toto násilné zasáhnutí do programu knihy III. ještě tu výhodu, že objasňuje původ astrálna, který by jinak zůstal zcela temný. Zároveň nám toto odbočení, které ihned budeme číst, umožní osvětlit základní rozdíl mezi východními a západními theosofickými školami, jehož meze, jak se zdá, je tím spíše nutno určit, čím méně byl až do dneška pocíťován. Zdalipak na něj někdo upozornil před námi? V každém případě doufejme, že veřejnost dovede ocenit důležitost přesného rozlišení, které se nám zde zdá být nezbytné.

Zkoumáme-li totiž různé zdroje okultního učení, ocitáme se před dvěma zcela různými proudy, před tradicemi sobě takřka odporujícími.² První proud (totiž proud mojžišského esoterismu, jež vykládá Fabre d'Olivet, a vůbec proud tajné nauky západní, ať se přidržíme ryzí kabalistické tradice, nebo sledujeme tradici mystiků od Alexandrie až po naši dobu, projdouce gnosi, templáře, rosekruciány, Paracelsa, Fludda, Crollia a školu jasnovidců: Boehma, Gichtela, Leadeové, Martinesa, Dutoit-Mambriniho, Saint-Martina, Molitora atd.) - první proud nás přivádí přímo k pojetí absolutna věčného života a přírody jako jsoucnosti, kdežto smyslům přístupná a nejistá příroda a materiální a konkrétní vesmír by byly pouze jejím produktem na způsob nahodilé úchylinky, tj. nahodilou nehodou.

¹ Boehme.

² Odporující co do východiska jejich kosmogonie, nikoli však co do jejich učení o velikých zákonech nynější přírody. V tomto ohledu jsou obě školy velmi často v úplné shodě.

Věčná *příroda*, uvažována před pádem, plodná choť Boha (kterého projevuje, rodící svůj *logos*), by tvořila onu sféru *božské jednoty* (pleroma Valentinovo), v níž se harmonicky pohybují všechny bytosti uvnitř emanované, jejichž souborem je *Adam Kadmon*,¹ jinak *slovo*. Slovo zplozené z nerozlučného spojení pouhého *ducha* a živoucí univerzální *duše*, anebo, chcete-li, raději *mužského Boha a ženské přírody*; *Slovo*, ideální *Adam-Elohim*,² na rozdíl od jednoho z jeho údů, které by bylo možno pojmenovat *Adam-Eloah*.³

V tom můžeme spatřovat původce a zároveň oběť oné nehody, o níž ihned promluvíme.

Jak došlo k této nehodě? Nerozumností Adama, uvažovaného (v nejnižším smyslu) jakožto Eloah stejné podstaty se *slovem*, jehož živým orgánem jaksi byl při svém počátku. Místo aby žil štěstím v mateřské substanci božské *přírody* a v jednotě se *slovem* - Adam, ponoukán *nachašem* נחש (egoismem), chce poznat a pochopit přírodu v ní samé (v její základní podstatě předcházející božskému tvůrčímu polibku *bytosti*, v tom, co Boehme nazývá jejím temným kořenem, zkrátka v její děloze před oplodněním). Zmocnit se této okultní podstaty, jež předchází zářnému zpodstatnění této osy možného života, který by chtěl být, avšak který není, to bylo šílenou touhou Adama-Eloaha. Nesmyslně se vrhá do propasti, hledá zde světlo, svobodný a všemocný život, avšak nalézá tu pouze temnotu,⁴ vzbuzující úzkost, dychtící a stále zklamané, neplodná muka, slepé úsilí... Propadá se v nicotu, dychtící po bytí, která vysává jeho život a jejíž larvou, neustále šířanou, se brzo stane.⁵

Avšak *prozřetelnost*, vyšší inteligence přírody, předvíдалa tuto hroznou možnost; i vysílá tvůrčí paprsek do *propasti*. To je Paracelsovo a Boehmovo *Fiat*⁶ - a lék připravovaný silou celé věčnosti

¹ אדם קדמון

² יהוה אלהים Avšak pravé jméno věčného slova je Jahve Elohim: יהוה אלהים (Viz poznámku, kterou jsme uveřejnili v díle *Na prahu tajemství*.)

Tato nevysvětlitelná totožnost člověka, uvažovaného ve své univerzální podstatě, s Bohem, pokud je projevován svým slovem - tvoří veliké kabalistické arkánum:

a) „Co je Adam ve své univerzální podstatě, nemůže být vyjádřeno bez předchozího poučení vzhledem k tomu, že evropská civilizace, která zdaleka není tak pokročilá, jako byla civilizace asijská a africká před Mojžíšem, nedospěla dosud k těmto univerzálním myšlenkám a chybějí jí tudíž slova k jejich vyjádření.“

b) „Co je Adam ve své partikulární podstatě, lze vyjádřit, ačkoli tato idea, rozdělená v myšlence Mojžíšově, se nám ještě jeví v univerzální formě. Adam je to, co jsem nazval královstvím lidským a co se nepřipadně nazývá lidským pokolením; je to člověk ve významu abstraktním, tj. všeobecný souhrn všech lidí, kteří tvoří, tvořili a budou tvořit lidstvo; kteří se těší, těšili a budou těšit lidskému životu; a tento souhrn, takto uvažovaný jako jediná bytost, žije vlastním univerzálním životem, který se dělí a obráží v jedincích obojího pohlaví. Uvažován v tomto směru, je Adam mužem i ženou.“ (Caïn, str. 29-30)

V tomto velmi pozoruhodném citátu Fabre d'Oliveta se mluví nejprve o *slovu* či *Jahve-Elohimech* neboli Adamu-Kadmonovi a pak o *tělu slova* či Adamu-Evě neboli Adamu-Eloahovi.

³ אדם אלפין הטפיקצנצה

⁴ חשך *chošek* Mojžíšův, zahalující *tehom* תהום; a ve shodě s helénským esoterismem:

Veliká noc Orfeova, noc-matka, děloha Prothyreina (veliká *bohyně*) dřívě, než je oplodněna velikou *bytostí*, zrodí *prvorozeného* univerzální *logos*, z něhož vyjdou všichni bohové po párech (srov. *Hymny orfické*).

⁵ Zznamenejme zde dvě hlubší tajemství:

I. Kořen temnoty by se byl nikdy neukázal navenek, protože je sám o sobě nicotou, kdyby jej nebyl projev il Adam, sděliv mu své bytí a poskytnuv mu svou vlastní substanci. Takto jej realizoval, noře se do něho, a odtud zlo, produkt této exteriorisace - zlo, jemuž nebylo souzeno, aby se objevilo v přírodě.

II. To nám osvětluje zdánlivě podivínské mínění Fabre d'Oliveta, který komentuje Mojžíše:

„Život Adamův, který plynul majestátním, tichým krokem do věčnosti, se náhle zastavil a počal se pohybovat opačným směrem. Vrátil se tedy z *nocí*, z níž vyšel, a to byl *prostor*; couvl do *věčnosti*, a to byl *čas*.“ (Viz Caïn, poznámky, str. 202).

⁶ Jedině následkem dost hrubého omylu mohli tito velcí mužové zastávat takové mínění. *Fiat lux*, to je zářné zpodstatnění, odhalení *přírody*-podstaty. *Fiat* tedy předchází pádu. Co zmátlo Paracelsa a Boehma při výkladu tohoto Mojžíšova verše (Genese 1, 3), byla domněnka pádu, jenž předcházel pádu

přejde v činnost pro spásu Adamovu.

Temnoty předvěčné pouště (tato základní zásoba, kam se přichází zpodstatňovat, odrážejíc se tu, neviditelné světlo pouhého Ducha), tyto temnoty jsou utkány ze tří potenciálních sil, spojených do fyziogenické baterie: Ze síly stlačující (matky hustoty), síly roztaživé (matky řídkosti) a konečně síly otáčivé, vznikající ze zápasu těchto dvou sil (matky principu ohně). Tento trojí dynamismus, okultní základ všeho bytostného života, se zmocňuje Adama-Evy. Roztaživá síla, rozšiřující Adamovu substanci, rodí **הבל** *Abela*, éterický prostor, prvek odstředivý; síla stlačující rodí **קין** *Kaina*, čas-rozdělovač, prvek dostředivý. Neboť podléhaje změně, poznává Adam čas; stává se tělem, poznává prostor.

Čas zhušťuje prostorovou éterickou substanci v mlhovinu; Kain přemáhá Abela, z čehož vzniká hmotný svět, který se organizuje na základě třetí vlastnosti *Propasti* (otáčivé síly), která plodí **שֵׁת** *Setha*, siderální rozvržení adamské substance v *prostoru* prostřednictvím času.

Boehmovo *Fiat*¹ neboli paprsek vyslaný *prozřetelností* rozžehl v propasti astrální světlo - sluneční systémy se organizují... Od té doby se bude Adam rozkladem na kmenné činitele prostřednictvím času šířit do všech světů, které kolotají v prostoru, až do dne úplného očištění a návratu k jednotě scelením dělitelného prostoru a úplným zničením času rozdělovače.

To je asi podstatou tohoto učení,² ať už chceme s Boehmem a celou mystickou školou myslet na dvojí postupný pád: pád Lucifera-Eloaha, jenž byl první pohlcen bezednými temnotami *přírody-podstaty* (před osvícením) a - aby svedl Adama-Evu - zahaluje se do **נחש** *nachaša* (třetí vlastnost *Propasti*), do oné úzkost vzbuzující rotace (působené dvěma silami, stlačující a roztaživou), která je utajeným základem dvojího života, psychického a volního, všech stvořených bytostí; aneb ať předpokládáme s Mojžíšem, jak vykládá Fabre d'Olivet, že nachaš, neosobní síla, dostačil k přivodění pádu Adama-Evy.

Ostatně málo záleží na tom, zda před Adamovým pádem jiný Eloah-Adam (pojmenovaný předtím Luciferem) první porušil nebeskou rovnováhu nebo ne. Neboť připustíme-li s mystickou školou domněnku o dvou postupných pádech, Lucifera a Adama, z nichž první přivodil druhý, zůstává nicméně jisté, že Lucifer alespoň klesl sám od sebe, aniž by nějaký zlý duch byl původcem jeho mdloby. Tudíž výklad vědomého pokusitele nijak není nutný k vysvětlení pádu. Zda se do toho taková bytost vmísila nebo ne, je spor podružného významu, který nemá dělit theosofy, kteří spolu v ostatním souhlasí.

Jakkoli je náš výklad lakonický, charakterizovali jsme jím dostatečně proud první, proud západního okultismu.

Druhý proud (proud buddhistického esoterismu, a jak se nám zdá, všech ionských škol) nás vede k názoru, že hmotný vesmír je věčně obnovovanou manifestací vesmíru archetypického. Pád je pouhým alegorickým obrazem sestoupení *ducha* do hmoty a vykoupení pouhým mystickým

Adamovu (pád andělů). Neboť, ať už byly dvě postupné katastrofy nebo nebyly, je jisté, že Mojžíš znal nebo připustil jenom jedinou, totiž katastrofu Adama-Evy, z níž bere svůj veškerý smyslový projev a veškerý časový řád.

¹ Viz předchozí poznámku.

² Každá z těchto škol, které jsme zařadili pod všeobecné záhlaví „Tajné nauky západní“, má svou vlastní mluvu, nebo do toho alespoň mnoho nechybí. I když podstatný základ zůstává totožný, symboly a slovník se nekonečně různí. Ve svém výkladu jsme přijali mluvu oné školy, kterou pokládáme za nejučenější, tu, která sahá od Mojžíše, přes kabalou a Boehma až k Fabre d'Olivetovi. I v tomto dlouhém řetězu esoterního předávání se vyskytují různá mínění, která je třeba vybrat, a několik dialektů, které je třeba sjednotit. Pojmenování východní a západní neznamenají vzhledem k okultní tradici nic absolutního; jsou nám diktovány okolnostmi... Mnohé asijské, ba i indické školy mohou vyučovat nauce shodující se s naší, jako je možno v Evropě nalézt esoteriky, kteří zastávají věčnost fyzického vesmíru. Nám šlo i o to abychom se odlišili od různých okultistů, ostatně velmi vzdělaných, materialistického, ba i ateistického směru, kteří se vydávají za žáky a jediné představitele východní moudrosti. Theosofická společnost, kterou založili v Madrase, rychle rozšířila své větve po Evropě a Americe. To právě přimělo četné kabalisty, hermetiky, gnostiky, rosekruciány, martinisty a evropské mystiky, jejichž doktríny se v tolika podstatných bodech shodují, aby vztyčili spiritualistický prapor západní tradice.

symbolem opačného vývojového pohybu, který sublimuje postupné formy bytí k jakési mechanické spiritualizaci. Protože duch stále vyzařuje, aby sestoupil do hmoty, a hmota je neustále přetvořována z hlediska osvobození upoutaného ducha, který se snaží vystoupit, aby opět sestoupil, vystoupit, znova sestoupit a tak dále, donekonečna, nemůže již konkrétní objektivno být pojímáno jako ztuhlý, avšak vyčerpateľný příval potenciálního subjektivna; neboť živá příroda (udržovaná v rovnováze za ustavičného kolísání od pólu diferenciace k pólu integrace a vice versa) přechází v pouhý dynamismus, kde dobro a zlo, jsouce nutné, nemohou být přičítány svědomí mravní bytosti, kde Parabrahman vysílá se stejnou lhostejností své výrony, aby zalidnil peklo diferencované hmoty, a znova pohřbívá do nebytí své dvojsmyslné podstaty činitele, uvedené v jeho vše pohlcující jednotu; tyto bytosti, které nadarmo hynuly, trpěly, zoufaly, pak zápasily a útokem dobývaly pochybné štěstí nirvány, aby je zase navrátily¹ po zdánlivém odpočinku, se znova vrhají do strastiplného objetí nezničitelné Maji, lidožroutky věčného, těžkého snu, která tvoří a znova požívá zřejmá zdání, nemohouc se jich nikdy nasytit, a která bez přestání zalidňuje království žalostného života a smrti, sama však nedojde nikdy ani života ani smrti.

Nám na západě je proti mysli, činí-li se z vesmíru stroj, z člověka otrok na mučidle a z Boha nevědomý původce věčného zla! Krajní důsledek, který lze velmi snadno vyvodit z indické syntézy,² je tento: Jestliže fyzický vesmír předpokládá existenci zla, pak zvěčnění prvního znamená též zvěčnění druhého.

V této věci, jak se zdá, samy exoterické křesťanské školy poskytují rozřešení, které člověku tak neškodí a méně se protiví jeho rozumu. Vyznávají-li totiž vzhledem k bezbožným absurdní dogma o věčných trestech, slibují alespoň spravedlivým spravedlnost, hlásajíce konec světa, to je - celkem vzato - nahodilý a přechodný ráz tohoto fyzického světa, kde zlo zuří bez rozdílu proti dobrým i zlým.³

Tato paralela mezi oběma esoterismy, západním a východním, kterou jsme načrtli, je s to ukázat jejich silnou i slabou stránku a zdá se téměř zbytečné dokládat., že naše díla se dovolávají výslovně prvního z těchto dvou okultních proudů.

Jestliže se vrátíme na počátek odbočky, kterou jsme právě přečetli, bude pro nás velmi snadné určit smysl slova „příroda“.

Pochopíme lépe, že je možno nazírat na přírodu ze dvou hledisek:

1. *Příroda věčná a nebeská*, jež je hořejším rájem a královstvím jednoty. Pojmy času a prostoru tu úplně mizí v dvojím pojetí věčnosti a nekonečna. Duše, které se sem vrátily, nejsou již podrobeny střídání smrti a znovuzrození; neboť jejich zcela spirituální substance již neposkytuje kořist zpět tekoucím vlnám proudů generací...

2. *Příroda časná a kosmická*⁴ neboli padlá, trojitá jako vesmír, jehož je zákonem. Dělí se na:

a) *Přírodu prozřetelnostní*, společnou nebi i zemi; jí se právě příroda časná pojí k přírodě věčné, vesmír přechází v ráj a čas ve věčnost;

b) *přírodu lidskou či psychickou a volní*, prostředkující,⁵

c) *přírodu věšteckou*.

Ti, kteří by si přáli několik bližších výkladů o této trojité hierarchii, naleznou podivuhodné výklady ve Fabre d'Olivetově díle: *Histoire philosophique*, kde je znamenitě rozlišil a mistrně popsal. Co se nás týká, sluší se, abychom zůstali při tomto. Chtěli jsme prozatím pouze předejít

¹ Namítne se nám, že bytosti, které dosáhly nirvány, neopustí již nebe své nečinné blaženosti, aby opět sestoupily na zápasíště kosmického života. Odpovíme že je to pouhé sofisma. Jestliže totiž tyto bytosti, úplně navracené v božskou jednotu, se v ní navždycky rozplynou, jsou nicméně účastny ustavičného rozčleňování, jemuž podléhá a bude podléhat tato jednotu, aniž by bylo možno vyléčit tuto chorobnou nezdrželivost, nikoli již chronickou, nýbrž věčnou.

² Viz poznámku 4 na předchozí straně.

³ V tomto okamžiku uvažujeme v duchu (velmi omezeném) téhož exoterismu, který neuznává veliký zákon spravedlivého rozdělování, ovládající inkarnace; zato Indové znají tento zákon dokonale a vyučují jej pod jménem *karman*. Jenže nemají právo přeceňovat jeho dosah a zevšeobecňovat jeho přísnou normu. Není nic nebezpečnějšího než takové zevšeobecňování nauky, jež sama o sobě je zcela správná. Přičiníme se ostatně, abychom určili správné hranice, jimiž sluší ji omezit.

⁴ Časná příroda je ostatně obsažena v přírodě věčné. Ohromný vesmír je jako skvrna na bělosti nezměrného ráje.

⁵ Takto se člověk stává středem a prostředním článkem vesmíru, který je výsledkem jeho pádu.

nedorozuměním, která hrozila do budoucna, a zdůraznit, co směšného a chimérického jeví nadpřirozeno, stanovíce přesně různý význam, který je možno dát slovu příroda.

Ani nás nenapadne, abychom popírali spirituální bytosti, jakož i možnost styku mezi bytostmi tohoto druhu a dušemi, které sestoupily do zkaženého těla, abychom popírali jasnovidnost, bilokaci, přínosy, přenášení myšlenek, udělání na vzdálenost a mnohé jiné psychicko-fluidické a tajemné úkazy, různě pojmenované. Kdyby nás napadlo vyvracet je na posměch vši zřejmosti, nepsali bychom objemné knihy, abychom je vysvětlili. To jsou fakta, jež nazýváme divy a zázraky.

Stačí, že jsme protestovali proti nerozumnému a agnostickému výkladu exegetů, kteří v každém úkazu tohoto druhu spatřují porušení přírodních zákonů, libovolné přetržení spojitosti mezi příčinami a účinky, zkrátka vůli Boha nebo jeho andělů, která se staví na místo přirozených příčin, aby vykonávala bezprostřední přímé působení na hmotu (výjimečně vyňatou ze zákonů ji řídících).

To je hypotéza v pravém slova smyslu, která je v řádu ideí protějškem (smíme-li tak říci) neméně absurdního slova, které jsme výše zkoumali.

Prozřetelnost má zajisté vliv na fyzický svět, sledujíc zlatý řetěz přirozených prostředků, střídavě určovaných a určujících. Avšak především je veliký omyl, přirovnáváme-li prozřetelnost, která konec konců není než *inteligencí přírody*, k Bohu; doufáme, že to v následujícím textu ozřejmíme. Mimo to působí prozřetelnost, tato vyšší schopnost živoucího makrokosmu, fyziologickým způsobem (právě tak jako souvztažná schopnost u člověka z masa a kostí, například u spisovatele, jenž se chápe pera z popudu své inteligence, která ve shodě s jeho vůlí mu bude diktovat). Nikdy však prozřetelnost neruší, ba ani nezadržuje mechanismus velkých zákonů, od prvopočátku stanovených, jako neporušitelných svědků věčné *moudrosti*.

Takže, kdyby Bůh mohl porušit harmonii těchto nezměnitelných zákonů, činil by z nich klamné svědky, a usvědčuje sám sebe ze lži, šířil by zmatek nejen ve smyslovém vesmíru, nýbrž také, a to zejména, ve světě morálním a nadsmyslném. I sama nedostupná sféra principů by tím byla otřesena.

A to není možné. Fík, který by náhle zplodil ořechy, by již nebyl fikem; právě tak princip do té míry potlačovaný, aby pod nátlakem jakékoli moci působil účinky zcela opačné oněm, které poskytoval ve svém svobodném rozpětí, by již nebyl principem. Půjdeme ještě dále.

Souhrn univerzálních zákonů (vyplynuvších ze vzájemných vztahů a majících tendenci manifestovat se v možnostech a pak v činech), souhrn těchto zákonů je jako zázračné soukolí, přísně jednotné ve své podstatě; mechanismus, v němž každá součástka ovládá ostatní a oplátkou dostává jakýmsi hromadným a vzájemným působením síly z původní jednoty. Tuto převratitelnost nejrozmanitějších funkcí pozorujeme u každé soudržné a na přesný soubor převoditelné soustavy.

Řekli jsme: Idea principu, jenž by byl schopen porušení ve své podstatě nebo změny ve svých důsledcích, je naprosto nesprávná, protože obsahuje zřejmý odpor ve slovech, jimiž je vyjádřena.¹ Avšak i když připustíme tuto možnou nestálost, je síla prvních principů tak ojedinelá, že nejmenší porušení jednoho z nich by mělo vzápětí odraz v celém nadsmyslném vesmíru; odtud chaos šířící se podél řetězu kausalit by ihned porušil rovnováhu na nebi i zemi; byl by to konec světa, jaký poděšené obyvatelstvo očekávalo v roce 1000.

Okultní příčina toho leží v povaze samého Boha, který jsa vědomým absolutnem - Wronski by řekl absolutním rozumem - se nedá myslit jako schopný bludu nebo pochybnosti nebo jakékoli změny v projevech své vůle. Ustanovené zákony jsou dílem jeho moudrosti. Prozřetelnost řídí jejich upotřebení. Kdyby Bůh porušil některý ze zákonů, které ustanovil v principu (be-rešith **בְּרֵאשִׁית**), popřel by sebe sama, neboť by projevil změnu nezměnitelného, neprozřetelnost vševědoucího, kolísání nejvyšší myšlenky, vytáčky absolutního *slova*.

III.

Každý zajisté pochopil význam několika axiomů, které jsme vyslovili ve II. oddílu této předmluvy; jejich dosah je nesmírný; zahrnují a ovládají celé toto dílo. Slušelo by se, aby byly napsány v čele naší druhé *sedmičky* právě na tom místě, kde počíná učení vysoké Vědy, když byla jasně a prostě vyložena fakta, která se týkají našeho předmětu (první *sedmičky*: *Chrám Satanova*).

Zdá se nám užitečné (s nebezpečím zřejmé anticipace látky tohoto svazku), pospíšíme-li - a to už nyní - vstříc pravděpodobným námitkám.

Proti těmto dvěma axiomům:

¹ Každý princip je jednoduchý, zásadně jeden; tedy každá změna tohoto stavu předpokládá dvojici.

1. *Nadpřirozeno neexistuje;*

2. *absolutní bytost nepodléhá ani výčítkám svědomí ani kolísání;* postavíme z jedné strany vypravování o potopě tak, jak je podávají oficiální překlady Bible; a z druhé strany onen pověstný verš Vulgaty, v němž každý může číst, že Hospodin litoval, že učinil člověka na zemi. A poněvadž Mojžíš je pro věřící neomylným mluvčím Ducha svatého a pro adepty západního esoterismu jednou z nejimpozantnějších autorit, zdají se takové námitky dost závažné, aby se jim dostalo z naší strany bezodkladné odpovědi.

Kéž bychom mohli tvrdit, aniž bychom byli viněni z domýšlivosti, že nic není snazší, než přivést nůvce ty-to zdánlivé nesnáze. Prosíme, aby čtenář sám rozhodl:

1. *Potopa.* - Že naše planeta byla několikrát zničena hrůznými potopami, třeba jen částečnými, nepopírají ani okultismus ani univerzitní věda. Ba znaje geologické¹ a metafyzické příčiny² podobných potop, což tato nezná, mohl okultismus stanovit neúprosný zákon jejich periodického opakování, jehož doba se dá přesně určit. Líčí-li se, jak to činí Vulgata, všeobecná potopa jako historická událost nynějšího cyklu, je to ovšem něco zcela jiného. Tento fakt je velmi sporný a všeobecně popíraný. Ačkoliv je to sporná otázka, kterou zde přetřásat by nebylo na místě, přece zůstává jisté, že Mojžíš zásadně připouští možnost všeobecné potopy.³ To postačí, abychom směli o faktu, který se pokládá za možný, uvažovat jako o hotové události. Tak také ihned učiníme.

Potopa jako každý všeobecný nebo částečný převrat je přesně logickým účinkem přirozených příčin a realizující se⁴ skutkem, sleduje pouze hierarchickou řadu příčin pohybových a hýbajících.

Slovo Boží, aby se naplnilo, může z prozřetelnosti Boží působit na druhotné zákony, aniž by je v postatě měnilo.

Je dáno kolo, nasazené na pohyblivé ose; toto kolo se otáčí vpravo. Způsobíme-li, aby se otáčelo vlevo, budeme modifikovat směr jeho rotace, aniž bychom změnili jeho vnitřní povahu, totiž otáčení. Jeho funkce není nijak porušena, třeba byla obrácena.⁵

Tvoříce toto kolo, co do pohybu měnitelné ve dvojím směru, vyhradili jsme si možnost, obrátit dle svého rozmaru jeho otáčení zprava nalevo a zleva napravo. - Proto si také (mluveno exoterně až k triviálnosti) vyhradil Bůh možnost po své vůli vody rozpínat nebo stlačovat. - Jak?

Dotýkáme se jednoho z tajemství mojžíšského za.švěcení, jež úplně pochopí jen ti, kdo vědí, co značí pověstný *Ruach-Elohim* (רוח אלהים), který se pohyboval na počátku (בראשית b'rešith) jako síla Plodivá (מרחפת merachefeth) nad povrchem vod (על-פני המים, al-pne ham-majim).

Svojí podstatou souvisí tento *Ruach-Elohim* s *Ruachou-ha-qadoš* רוח הקדוש, Duchem

¹ Viz zejména Delormel: *La grande Période* (Paříž, 1789).

² Viz Fabre d'Olivet, *Langue hébr. rest.* (díl II., str. 174-257) a *Histoire philos.* (díl II., str. 188-194).

³ Nesmíme však nikdy zapomínat na hrubý omyl těch, kteří spatřují v Genesi, podle mínění naneštěstí uznaného, židovské anály z doby patriarchální. Mojžíšova kniha není však vypracováním historických fakt, která se udála v minulosti, nýbrž je to transcendentní kniha kosmogonických a androgonických principů, jejichž adaptace se děly, dějí a budou dít v čase i prostoru. Pokládáme za užitečné vypsát nyní několik řádek z knihy *Histoire philosophique du genre humain*, v níž Fabre d'Olivet dvojí, velmi přesnou definicí vylučuje každou eventualitu omylu a pokud možno i nedorozumění.

„Je dvojí druh potopy, který nesmí být zaměňován: Potopa všeobecná, o které mluví Mojžíš pod jménem *mabul* a kterou brahmani znají jako *dina-pralajam*; je to krize přírody, která zastavuje svou činnost; je to nové opakování naprosté zkázy stvořených bytostí... Mojžíš o ní mluví jako o nebeské možnosti. Popis této potopy, jejích příčin a účinků, náleží do kosmogonie. Potopy druhého způsobu jsou ty, jež způsobují jen přerušení v obecném běhu věcí částečnými záplavami, více méně značnými. Za nejhroznější z nich je možno považovat onu potopu, jež zničila Atlantidu poněvadž zatopila celou jednu polokouli, a na druhou zahrnovala zkázonosný proud, který ji zpusťil.“ (Hist. philos., díl II., str. 191-192.)

⁴ Viz, co jsme pověděli o fyziologické úloze prozřetelnosti, této inteligence přírody.

⁵ Netajíme se tím, že jsou to nedokonalá, ba i směšná přirovnání, když zvláštní přirovnáváme k všeobecnému nebo číslu k jednotě; každé přirovnání je nevyhnutelně buď neúplné, nebo alespoň chudé; a přece jedině analogie z říše pochopitelného jsou s to podat našemu rozumu nepřímou zprávu o pravdách nepochopitelných (nadsmyslných). Smiřme se tedy s nedostatečností tohoto přirovnání a vraťme se k němu.

svatým, a je jeho rajským projevem. V podstatě a ve vesmíru tvoří onoho tajemného působce, jež Indové nazývají *akaš* (čisté fluidum), řídí-li jej síla rozumová; který však, je-li vystaven osudnosti svého vlastního pohybu, stává se cyklonem *nachaša* (נחש) čili biblického hada, zkrátka „astrálním světlem“. V prvním i druhém případě byl nazýván „duší světa“, jak dále uvádíme. Je nejvyšším činitelem živelné rovnováhy *emešu* (אמש) (tmy) a mečem soudu neboli rovnováhy morální, *choqu* (חוק) (zákona).¹ Jakožto princip smyslům přístupného projevu jej nechává Mojžíš téci krajem ráje jako *Pišon* (פישון), řeku představující objektivní či fyzické tvoření;² jako rozpětí tvárné tvůrčí schopnosti a zejména jako univerzální individualizační mohutnost jej tento theokrat naznačuje symbolem Noemovy holubice, *jona* (יונה).³ To je to, co můžeme povědět.

Avšak bližší vysvětlení těchto zevrubností by nás vedlo příliš daleko. Budeme se nyní zabývat jediné problémem potopy. Zůstaňme ostatně u všeobecných pojmů.

Všechna výše uvedená slova a ještě jiná, která budou později definována, vyjadřují okultní spojitost s Ruachou-ha-qadoš, Duchem svatým; nebo hierarchii principů a mocností, která pro nás, zmnožené, padlé činitele Adamovy, končí v astrálním světle, aneb jemně hmotná fluida. Již v knize *Au Seuil du Mystère* (Na prahu tajemství) jsme objasnili podle nepochybné tradice mistrů moudrosti trojí povahu všeobecného fluidu, podle toho, přihlížíme-li k jeho rozpínavému pohybu, *od* אור nebo stahujícímu pohybu, *ob* אוב, aneb k úplnému cyklu vzestupného i sestupného pohybu, *or* אור.⁴ Připomeneme-li si nyní, že vody vždycky byly považovány ve svatyních za mocný hieroglyf trpného a stahujícího principu,⁵ nepřekvapí nás, dozvíme-li se, že tyto vody v normálním stavu jsou stlačené, kondenzované a jakoby spoutané⁶ vítěznou silou stlačující, svíravou a svazující.⁷ Protože se toto statické pouto náhle uvolňuje, plyne z toho, že vody jsou poslušné podle míry své zázračné pružnosti univerzálního činitele plodnosti a rozpětí, který dynamizuje a rozpíná všechny věci podle počtverného znásobení, jež je živelnímu světu vlastní.

Tento činitel, velmi blízký *joně*, byl dobře znám starým mudrcům; ustanovili mu za symbol kamennou krychli, která se na čtvrtém tarotovém listu stává trůnem, na nějž zasedne tajuplný císař, faraon Thotův a *Moloch* מלך Feničanů (toto substantivum pouhou záměnou samohlásek dává hebrejské slovo *melek* מלך král).

A při nastoupení tohoto stlačujícího působce, který neutralizoval rozpínavou sílu, se vzdouvá voda neobyčejně prudce; to je to, co Fabre d'Olivet překládá slovem *veliké vzednutí* אַת־המבול a co

¹ Viz *Sefer Jecira* přeložený Papusem (kap. II. a III.). Knihu *Jecira* (původní práci O. Griese) vydalo Ústřední nakladatelství okultních věd v Přerově.

² Gichon, Chidekel a Eufath, tři jiné symbolické řeky pozemského ráje, vyjadřují rovněž různé modifikace astrálního působce.

³ Viz *Langue hébr. rest.* (díl II., str. 230).

⁴ Většina okultistů píše: Ur אור. S Fabre d'Olivetem shledáváme přesnějším rozlišovat oheň אור (Ur) od světla אור (Or).

⁵ Oheň naproti tomu byl symbolem principu rozpínavé činnosti.

⁶ Vzpomeňme na onen symbolický řetěz, který dal Xerxes (jak praví tradiční legenda) hodit do Indického oceánu, aby spoutal bouři.

Viz *Le Crocodile*, epicko-magická báseň ctitele skrytých věcí (Claude de Saint-Martin. Paříž v VIII. roce Republiky, 1. sv., str. 13-14).

⁷ Hereb ערב

⁸ Adept Saint Martin napsal úžasné stránky o potopě, o níž pojednává jako o hotové události. Nechce však tvrdit, že padal tak hojný déšť, aby zaplavil celou zemi; to je směšná verze, již odporují jak zdravý rozum, tak i sám text knihy:

„Není snad hebrejské slovo ארבות *arubboth*, ačkoli doslovně znamená vodovod, odvozeno od slova רבב *rabab* nebo רבה *raba*, jež značí „byl rozmnožen“? Tento text tedy vyjadřuje přirozenou představu rozsáhlejší činnosti u onoho působce, který tvoří vodu, a nijak představu pouhého vylití vody, již dříve existující.“ (Saint Martin, *Tableau naturel*, Edinburg 1782, 2 sv., str. 32 II. dílu.) V témže díle se také vykládá, proč je potopa přirozeným a osudným důsledkem Adamova porušení, a

Mojžíš sám ještě jasněji dává na srozuměnou, říká: A byly otevřeny všechny studnice potenciální propasti.¹

נבקעו כל-מעינת תהום

Potopu působí tedy zjev přirozeného řádu, ustupování stahující kosmické síly, ustavičné příčiny opadávání vod. Zadržena v pravý čas ve své kondenzační činnosti, vydává tato síla ohromné spousty tekutiny na milost a nemilost síle opačné, nekonečně zmocněné a rozpjaté.

Co však je bezprostřední příčinou tohoto rozhodného ustoupení? - I zde působí Bůh pouze předem stanovenými principy; lidská vůle je jedním z těchto principů. Takže - Fabre d'Olivet to dává podivuhodně na srozuměnou - není to *slovo božské vůle*, které spontánně otvírá zdroje *propasti*: IOD-HEVE ustupuje násilí pozemského ADAMA, který se mu vzepře; nechává jej upadnout pod tíhou jeho osudu; to je vše. Lidstvo na život a na smrt zápasilo o to, aby bylo nezávislé na nebeském principu: Stvořitel, ač nerad, ustupuje; vzdaluje se, když se člověk chce vzdálit od jeho tváře. Osvobozuje toho, kdo se pokouší se osvobodit. Zcela negativní odsouzení, jež pronáší, se mění v něm svolení.

Člověk opuštěn ve víru své vzrůstající zkaženosti, uzavírá, aniž o tom ví, pakt se *smrtí*, propadá tedy sebevrahovu osudu. Volá potopu; evokuje ji sobě neznámou řečí... Nešťastník neví, že potopa přijde. - Fabre d'Olivet o této věci výslovně praví: „Pravou myšlenkou Mojžíše je to, že *Bytost Bytostí* ničí zemi pouze tím, že ji vydává zpustošení, porušení, které je jejím vlastním dílem; to je myšlenka obsažená již v onom zřeknutí se, o němž se mluví ve verši 6.“ (Kap. VI.)²

2. A toto zřeknutí se jsme si právě vybrali jako druhý příklad námitek, které by nám mohly být činěny.

I zde se uchýlíme k Fabre d'Olivetovi, jehož učené výklady, často velmi stručné, se vyznamenávají tím, že jsou vždy dokonalé, jasné a přesné. Poznámky, které se hemží v jeho překladu hebrejského Mojžíšova textu, odporují komentářům ve vlastním slova smyslu; spočívají zejména v gramatické a hieroglyfické analýze, a v tomto bádání lze pomocí etymologického slovníku, dodatku k jeho podivuhodné gramatice, dost daleko pokračovat. Fabre d'Olivet, myslitel a učenec, jehož zázračnou erudici předstihuje jenom skromnost a vědomí jiné doby, dovedl vniknout velmi hluboko do zříčené podzemní chodby svatyní,³ až ke svatostánku nejtajemnějších arkán. Velmi často se nám naskytne příležitost, abychom použili jeho vědomosti; zároveň pak hodláme jej zde pozdravit jako autoritu prvního řádu. Ale vraťme se ke své původní rozmluvě.

První předpokládaná námitka chce dokázat neplatnost našich zásad, stavějíc proti našemu výslovnému popření zřejmý případ porušení vznešených přírodních zákonů. Potopa, totiž tak, jak si ji skoro všichni představujeme, by znamenala fyzickou nemožnost; domníváme se však, že jsme dost pádně dokázali, že nás nic neopravňuje k tomu, abychom ve vzniku tohoto výjimečného zjevu spatřovali přímé působení božské vůle na vesmír smyslům přístupný, nýbrž smutný účinek přirozených příčin, působících ovšem na popud prozřetelnosti, aniž by tím základní zákony utrpěly nějakou újmu.

Druhá zvolená námitka odporuje samému pojmu Boha, nezměnitelného ve svých úmyslech, neschopného vášni, nepřipustného výčitkám svědomí. Zde, jako dříve, zdání bojuje proti nám a posvátný text, jak jej překládá sv. Jeroným, bez odporu potvrzuje ideu Boha hrubě zlidštěného. Leč přihlédněme, která hebrejská slova překládá tento prchlivý církevní Otec větou:

„*Paenituit Eum, quod hominem fecisset in terra.*“

„Litoval (Jahve), že učinil člověka na zemi.“

Tento překlad je hladký, ale nicméně takto nezní autentický Mojžíšův text, a naneštěstí znamená něco zcela jiného:

וינחם יהוה כי-עשה את-האדם בארץ

nikoli božským trestem v obvyklém slova smyslu. Rovněž se vysvětluje, proč převrat, vyvolaný zkažeností lidí, měl za nástroj zkázy vodu.

¹ *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 202 a 333.

² *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 190.

³ Bližší podrobnosti o Fabre d'Olivetově díle viz v krásné práci Papusově: *Fabre d'Olivet et Saint-Yves d'Alveydre* (Paříž, 1888). Viz také III. vydání naší knihy: *Au seuil du Mystère* (Paříž, 1890), str. 69-72.

to je doslova podle učeného Fabre d'Olivet: ¹ „I zřekl se docela (ustal od své péče) JAHVE, protože stvořil Adama (člověka univerzálního) na zemi.“ Čili v obyčejné mluvě: ² „A Jahve se zcela vzdal péče, kterou vynakládal na zachování existence tohoto Adama na zemi.“

Kmenový rozbor slova innachem נִחַם totiž dokazuje, že to slovo by mohlo mít význam „litovat“ jen v naprosto převráceném, ba řekl bych zvrhlém, bastardním smyslu, proti němuž protestuje i Mojžíšův kontext i velmi vznešené a filosofické mínění, jaké mají mizraimští a izraelští zasvěcenci o nejvyšší Bytosti: „Slovo נִחַם rozšířené znakem hromadnosti ׀, znamená vlastně zcela se zřeknout, úplně ustát, upustit, odložit péči, vzdát se činnosti, citu... Bůh nelituje, jak praví sv. Jeroným, nýbrž zřídá se, opouští nebo nanejvýš se hněvá.“³

Kdyby byl Fabre d'Olivet pokračoval ve vědecké obnově Genese za X. kapitolu, je otázka, jak by byl asi zesměšnil ony vykladače, zajisté spíše mystifikující nežli naivní, kteří za požáru pěti nečistých měst⁴ doslova proměňují Lotovu ženu v solný sloup! Je zajisté opravdu velmi šlechtné, připisujeme-li Mojžíšovi tyto geniální vynálezy; avšak těší-li se někdo tak bujně fantazii a odřídá se slávy svých objevů, hřeší přílišnou skromností. V onom verši (Genese I., kap. XIX., v. 26.) se mluví o záchvatu hrůzy, ať již smrtelném nebo ne:⁵

אִשְׁתּוֹ מֵאֲחֶרֶיָּו וְתָהִי נְצִיב מְלַח:

jež vulgární bible překládají takto: „Lotova žena se ohlédla a byla proměněna v solný sloup.“ (Překlad *Maistra de Sacy*.)

Metaforu právě tak smělou jako výraznou vyslovujeme: často, řkouce: Zkameněl hrůzou nebo zledověl strachem. Ba stává se nám, že píšeme, aniž bychom dále specifikovali: Ani se nehýbal... učiněný mramor, nebo zkameněl na místě, anebo zcela přesně: při této zkameňující (ohromující) novíně ztuhl v sochu. Jsou podobné, ve Francii až k banálnosti obvyklé obraty brány doslova? Nesmíme zoufat; až naše mluva přejde v mrtvý jazyk, pak budoucí překladatelé našich dnešních knih, budou-li bajku pokládat za zázračné vypravování, budou mít před sebou nové vydání onoho zázraku o solné soše v tisíci exemplářích; ovšem, až na nepatrné varianty, neboť o kamenných, mramorových nebo ledových sochách budou mluvit naše staré francouzské texty, schopné vyvolat tento učený a neomylný vyklad.

Toto srovnání se vnucuje do té míry, že chtěj nechtěj zůstává zaslepenost Mojžíšových vykladačů nepochopitelná...

Ostatně, proč by nerozsévali absurdnosti plnými rukama? Není tu prst boží, aby ověřil nemožné ke spokojenosti hlupáků a definitivně je vysvětlil, prohlásiv je navždy za nevysvětlitelné? Tento verš,

¹ *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 183

² *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 330

³ *Langue hébr. rest.*, díl II. str. 185-186

Sestavením této poslední věty zavdává Fabre d'Olivet neprávem, jak se domníváme, příčinu k nedorozumění. Jeho myšlenkou - takové je aspoň naše přesvědčení - není, že by nejvyšší Bytost byla schopna se rozhněvat, ačkoli slovo נִחַם by mohlo mít, přesně vzato, v některém jiném případě tento extrémní význam. Další znění poznámky to dokazuje; d'Olivet pokračuje těmito slovy: „Tohoto posledního významu (rozhněvat se), který je nejsilnější, jaký je možno dát slovu נִחַם se přidržovali hebrejští spisovatelé po Mojžíšovi atd.“

⁴ Zde jako všude v Genesi je velmi důležité abychom pochopili stupňovaný či symbolický a nejvyšší či hieroglyfický význam. Přímý či pozitivní smysl vypravování jedná o požáru a o zničení celého údolí, které chovalo celá jezera nafty a hořlavých látek. Oheň z nebe (blesk) zapálí tyto strašlivé nádrže zápalných nebo výbušných tekutin a celé údolí se propadne do podzemních prohlubin; tato propast byla konečně zaplavena vodou již tento výbuch otevřel cestu, a asfaltové jezero či Mrtvé moře svou chmurnou hladinou pokrývá zříceniny Sodomy a Gomory. Doslovný význam se zdá být, jak vidno, dost důležitý. To však nemůže oprávnit překladatele k tomu, aby svůj překlad vyšperkoval tak groteskním divem.

⁵ Zděšení zajisté smrtelné, protože na poušti Lotovým dcerám brzo potom napadlo, opít tohoto starce a pak s ním spát, jedna po druhé, „aby vzbudily símě otce svého.“ Malé darebáctví, jež by si slečny asi nebyly dovolily před ostražitým zrakem paní máti! Bože! Je pěkná věc taková kniha, diktovaná Duchem svatým, když lidi napadne, aby ji vykládali doslova.

drahý komentátore bible, nepochopíš. Co záleží na takové maličkosti! Rychle nějaký malý zázrak a vše bude objasněno. A budiž veleben, není-liž pravda, tento *Deus ex machina*, který sestupuje z nebe v pravý čas k plnému uspokojení lidí, velmi nesnadno uspokojitelných.

Zázrak! Na každé stránce náboženské glosy jej nalezneme, majíc stále smíšený a pochybný význam, jenž tak odporuje zdravému rozumu a nikterak se nesrovnává s představou, kterou si egyptští a chaldejští adeпти vytvořili o tajemných theurgických a magických zjevech.

Čím byl zázrak¹ v očích těchto mudrců antického světa? Přírozeným účinkem, jehož příčina nám uniká; nepředvídaným zjevem, který zdánlivě ruší zákon úplně ověřený, avšak jen proto, aby byl poslušen jiného, méně známého zákona, vyššího a všeobecnějšího řádu.

Div je laický: Cagliostro činil divy.

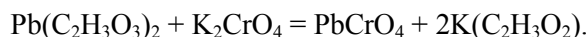
Zázrak má povahu náboženskou a závažnější: Ježíš Kristus činil zázraky.

Co se pak týká slova „kouzlo“, označují se jím zejména kejklířské kousky, zrakové klamy, způsobené pouhou zručností, Avšak slova „kouzlo“ se také užívá jako synonyma slova „div“, avšak vždy ve zlém smyslu.

IV.

Přírodní vědy nám poskytují hojnost takových příkladů. Milý čtenáři, jsi-li ve svých volných chvílích jen trochu chemikem, budeš dobře znát onen princip, který nachází tak častého uplatnění v laboratoři. Chceme mluvit o zákonu podvojného rozkládání solí; může-li kyselina jedné se zásadou druhé vytvořit nerozpustnou nebo nesnadno rozpustnou sloučeninu, nastane hned v okamžiku spojení vzájemná výměna.

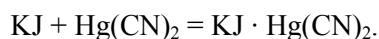
Smísíme-li filtrované roztoky octanu olovnatého a chromanu draselného, spojí se kyselina chromová s oxidem olovnatým a vytvoří nerozpustný chroman, který se okamžitě vysráží v podobě žlutého prášku. Na druhé straně kyselina octová, nasycující oxid draselný, vytvoří hygroskopickou sůl, která zůstane rozpuštěna v tekutině,

Až dosud žádná nesnáz. Smíchejme však tentokrát roztok jodidu draselného s kyanidem rtuťnatým; poněvadž jód se rtuť tvoří téměř nerozpustný jodid rtuťnatý, plyne z toho, že podle znění výše uvedeného zákona musí ihned nastat výměna. Ale není tomu tak; před našimi zraky dojde ke spontánní bezbarvé krystalizaci v tekutině a na dně nádoby se usadí lehounké zlatě perleťového lesku.

Zakročil tu vyšší zákon; zákon o tvoření podvojných solí; zákon málo užívaný, jehož zkoumání, ostatně zde zcela nemístné, by nás zavedlo příliš daleko do abstraktních záležitostí.

Zkrátka, výměna nenastane; obě soli se sloučí, aby vytvořily jen jedinou sůl: kyanid rtuťojododraselný:

V této podvojně soli kyanid rtuťnatý hraje úlohu složité kyseliny a jodid draselný úlohu složité zásady. A stačí malá kapka jakékoli kyseliny, např. dusičné, aby porušila chemickou soudržnost podvojně soli a zahnila (možno-li tak říci) obě soli, původně smíšené, do oboru působnosti zákona podvojně výměny:

Jodid draselný, náhle okysličen, se spojí s kyselinou dusičnou, k níž má největší přitažlivost (afinitu); jód, nyní volný, působí na rtuť a vytvoří s ní nachový jodid, který se sráží na dně zkumavky. Konečně zápach po hořkých mandlích, který se vyvíjí, svědčí o tvorbě kyanovodíku, vznikajícího spojením kyanu s vodíkem kyseliny dusičné.

Tento příklad je význačný; tomu, kdo nezná tvoření složitých solí, se bude zdát pokus jako ohromná anomálie, skutečně nevysvětlitelné porušení zákona o podvojném rozkládání solí.

Takové jsou i zázraky; výjimečné zjevy, které odírají podříditi se vládě daného zákona, učencům dobře známého, z toho zcela jednoduchého důvodu, že závisejí na vyšším zákoně, který učenci neznají nebo neuznávají.

Není zákon bez výjimky. Kdo by neznal toto přísloví, paradoxní v teorii, avšak velmi správné

¹ Užíváme tu bez rozdílu dvou slov, která se nepatrným odstínem rozlišují „div“ a „zázrak“.

v praxi? Lidová intuice se skutečně téměř nemylí; formuluje často svá proroctví neobratnými, ano i nepřesnými slovy, avšak tato průpovědková a všední frazeologie skrývá často hlubokou a skoro vždy správnou myšlenku.

Každý důležitý objev přivádí do řádu racionálních jevů jakýsi zázrak v očích zpozdilců, který oficiální věda až dosud tvrdošijně popírala, nemohou ho vysvětlit.

„Není tajná věda,“ praví výtečně pan de Saint-Yves, „jsou pouze vědy skryté.“

Jiný příklad, který rovněž náleží do chemie, fyziky a přírodopisu, se bude zdát ještě frapantnější; jde tu o zjev, jehož vznik by univerzitní věda stěží dovedla ospravedlnit.

Je to hmatatelný, zřejmý fakt, jehož pravdivost si může každý bez námahy ověřit. Avšak chceme-li podat jeho vysvětlení, chceme-li ukázat jeho mechanismus, je nezbytně nutné, abychom použili tradiční vědomosti mistrů esoterní moudrosti.

Hodláme postihnout a pochopit tvůrčí sílu¹ v samém jádru; uvidíme, jak se hmota tvoří před našimi zraky v jasném světle vědeckého zkoumání, a to za podmínek pokusné kontroly, aby každý odpůrce byl ohromen zřejmými důkazy a aby byla paralyzována každá choutka hašteřivosti na jazyku nejzuřivějšího zástupce proslulé průpovědky: Nic se neztrácí, nic se netvoří.²

Mluvíte vážně? To by se nedalo věřit vlastním očím...

- Jak je vám líbo.

- To je ostatně nemožné!

- Naši odpovědi by mohla být odpověď velikého chemika W. Crookese, jehož rozhodující a pamětihodné pokusy byly a priori a pod toužou záminkou popírány: „Nepravím, že by to bylo možné, tvrdím, že to je.“ S malými výlohami se o tom můžete přesvědčit.

1 kg pečlivě promytého sirmého květu, několik litrů destilované vody, několik gramů řeřichového semene vám o tom poskytnou nezvratný důkaz; tyto málo kabalistické předměty se nám hodí v čase potřeby za rozhodný argument k umlčení nejzatvrzejších pozitivistů našeho západního světa. Rozvažte si to však dobře, taková čest není bez nebezpečí; jakkoli poctivě experimentujete, budou vás pokládat za eskamotéra...

Nasypte sirmý květ³ do menšího pařeniště, nasejte do něho semena a zalévejte výhradně destilovanou vodou; semena zanedlouho vzklíčí, lodyhy porostou a brzo budete moci slavit své první žně řeřichy. Když vám jistý počet za sebou jdoucích sklizní poskytne hojnost stonků a listů, vše spalte; tak snadno obdržíte jisté množství pevných solí, které o mnoho převyšují váhu zasetých semen. Jaké bude vaše překvapení, když, podrobivše tento rostlinný popel chemickému rozboru, tu naleznete v normálních proporcích draslík, hliník, vápník, oxidy železa a manganu, jednak sloučené s kyselinou uhličitou, sírovou a fosforečnou, jednak ve stavu volném! Tudiž, pomineme-li látky prchavé nebo rozložitelné, vypařené při spalování, shledáme tu přítomnost dost velkého množství látek, pokládaných za jednoduché - kovů i nekovů - přesně týchž, které nalezneme v popelu obyčejné řeřichy,⁴ vyrostlé na poli a pod širým nebem, kořenící na dně řeky nebo zřídla.

Přítomnost kyslíku a uhlíku se vysvětluje již sama sebou; kořeny nasycené destilovanou vodou

¹ Dobrý kněz, před nímž jsme provedli tento pokus, zvolal v návalu naivní veselosti: - „Tomu se říká dopadnout milého Pána Boha při skutku.“ Tento výkřik se nám zdá být krásný v jeho triviálnosti a hodný zaznamenání.

² „*Nic se neztrácí, nic se netvoří* - - -,“ Tato průpověď není nesprávná je-li užitá výlučně na hmotu smysly postižitelnou: „*Ex nihilo nihil*,“ říkali staří mudrci a měli pravdu; nicota neplodí nic. To znamená, že každá bytost má původ v reálném, pozitivním principu a nikoli v abstraktním. Stvořit neznamená učinit něco z ničeho.

Ex nihilo nihil.

Absolutní kosmická substance věčně plodí pomíjející hmotu. Tato podléhá nekonečným proměnám až do dne, kdy přejde zase do svého esenciálního základu, kdy se fyzická hmota stane opět nadsmyslovou stejnorodou substancí.

V tomto smyslu, který však moderní věda neuznává, je sporný axiom udržitelný.

³ Pokus by se také zdařil, kdybychom nahradili síru oxidem olovnatým, křemíkem nebo jakoukoli jinou prvotinou, neúčinnou a ve vodě nerozpustnou substancí.

⁴ Učenci Schrader, Greef a Braconnot ověřili toto faktum a potvrzují je. Tento pokus není naším výmyslem; spokojujeme se tím, že jej komentujeme. (Viz velmi pozoruhodnou Chaubardovu knihu: *L'Univers expliqué par la Révélation*, Paříž, 1831, str. 301).

asimilovaly kyslík; listy vdechovaly ze vzduchu kyselinu uhličitou a podržely uhlík. To je zcela jednoduché. - Avšak co křemík? Síra i destilovaná voda ho neobsahují.

Byla by snad atmosféra nositelem tohoto nekovu? To je velmi nepravděpodobné; nehledě k prachu, který se nedá asimilovat, a k dešťové vodě, jejíž dost známé chemické složení vylučuje přítomnost křemíku, vzduch může být nositelem téměř jenom plynu a není mi známo, že by křemík tvořil plynné sloučeniny, leda s fluorem; fluorid křemičitý je plyn. Avšak nejen to, že příroda není bohatá na reakční ohniska, schopná jej vytvořit, nýbrž i on sám je velmi žíravý, ničí rostlinné tkáně, a rostlina by s jeho výpary vdechovala smrt. Se stejným neúspěchem bychom dokazovali přítomnost plynných sloučenin síry a fosforu ve vzduchu: nicméně není to fyzicky a priori nemožné.

Avšak to, co se zdá jako nevděčná a těžko připustitelná hypotéza, pokud jde o tři nekovy, síru, fosfor a křemík, stává se za dnešního stavu chemie domněnkou přímo absurdní, je-li třeba vysvětlit přítomnost jiných prvků, jako železa, manganu, vápníku a hliníku v popelu řeřichy, neboť ony netvoří za obvyčejné teploty žádnou plynnou nebo prchavou sloučeninu.

- Budiž, avšak semena je obsahují.

- Přál jsem si a očekával jsem tuto námitku... Řekl jsem, že váha popela, získaného spálením stonků a listů, o mnoho převyšuje váhu semen, zasetých do sirného květu. Zaseli jste 5 gramů řeřichových semen. Dobře; spalte 5 gramů týchž semen a popel analyzujte kvalitativně i kvantitativně; naleznete-li v něm jen stopy týchž jednoduchých látek, bude jejich váha rovna váze oněch prvků, které nám poskytují zbytky, pozůstalé po spálení stonků a listů, požatých několikrát za sebou za stejných poměrů? Nikoli...

Nuže, zde stojíme před dilematem: Buď se tyto nekovy a kovy utvořily nevysvětlitelným způsobem, řekněme přímo, byly stvořeny před našimi zraky, což věda považuje za nemožné, nebo jste spíše byli přivedeni k uznání onoho fenoménu, který jste v díle alchymistů pokládali za nejabsurdnější, fenoménu podstatného rozmnožení hmot podléhajících zákonům měrné váhy.¹

Mrzelo by nás, kdyby bylo špatně rozuměno našemu osobnímu mínění; to by se nás bolestně dotýkalo.

Nikdo nejeví pro moderní vědu tak upřímný a v jistém ohledu i nadšený obdiv jako my, a jestliže se nám její indukční metody zdají někdy nedostatečné a jestliže to, co ona veřejnosti hlásá, svědčí v našich očích o šílené, se zločinem hraničící² lehkovážnosti, je nám věda nicméně jednou z nejvznešenějších bohyní duchovního světa.

Neúnavná a moudrá badatelka ve sféře pozitivní, jejíž hranice si sama vyznačila a kde je žádná překážka nedovedla znepokojit, kde žádná moc nebyla s to spoutat její vzlet. Otvíralo se před ní dvojí nekonečno. Ani jiskřící hlubiny říše hvězd, ani neproniknutelné a děsivé tajemství, v němž se halí vesmíry organických atomů kolotající ve vodní kapce, nezastrašily její snaživost; hvězdu za hvězdou, atom za atomem se odvažovala tohoto dvojího výboje. Každodenně se pyšní novým vítězstvím; neúnavně posunuje tímto dvojím směrem hranici *neznáma*.

Avšak, opakují, ve všem, co náleží do jejího přísně pozitivního oboru, se prohlašuje za nepřislušnou. Jedině fakta ji zajímají, hromadíc je, aniž by je rozlišovala, ba někdy, aniž by je přesně určila; věrna své analytické metodě, přeplňuje sýpky lidské paměti míchanými snopy svých žní. Avšak nikdy nedochází k pravé syntéze, neboť k té můžeme dostoupit jenom tehdy, pronikneme-li za smyslové, půjdeme-li dále nežli fakta.

Tento archanděl současného světa nemá křídla. Kolos nepřemožitelný jako Anteus, dotýká-li se země nohama, ta tam je však její zázračná síla, její pronikavá inteligence a její intuitivní moudrost, pozvedne-li se jen několik stop nad zem. Na tomto éterickém bojišti ví odpůrce, že je již předem přemožena; marně se vzpírá, umdlévajíc téměř bez ducha v nerovném boji, poněvadž nemohla načerpat energii v mateřském klínu bohyně Déméter. - Moderní věda, sestra Anteova, dítě země jako on, očekává svého vykupitele, druhého otce, z něhož se má znova zrodit jako dítko nebes.

¹ O rozmnožení „kamene mudrců“ viz Raymonda Lulla, Flamela a ostatní alchymisty. Khunrath v díle *Amphitheatrum sapientiae aeternae* (str. 206) mluví o této věci právě tak jasně jako přesně.

² Jde-li o metafyzické teorie připouštíme veškerou volnost; tím spíše, že je snadné nic nezatajit přátelům moudrosti, kdežto profánním zůstane vše nepochopitelné. Avšak jakmile jde o to aby se prozradila komukoliv často tak jednoduchá příprava strašlivých přípravků (nitroglycerinu, kyseliny kyanovodíkové, jodidu draselného, ptomainů, kultur mikrobů atd.), tu ona pověstná „vědecká poctivost“ je podle našeho názoru jenom žvatlavostí a ničím jiným.

Pokud se týká pozitivního badání, nemá sobě rovnou; je jinými slovy neomylná. Náhle však vidíme, že je raněna nemohoucností, stojí-li před problémem řádu čistě nadsmyslového, ba někdy, jak vidíme, postavena před takový smíšený problém (jako je tvoření hmoty v jiných abnormálních případech organického vzrůstu u zvířat i rostlin), odmlčuje se nebo tlachá.

Kde však nalezneme pravděpodobné ospravedlnění fenoménu zázračné vegetace, když nás *Akademie věd* nechává marně bušit na bránu? Snad budeme šťastnější, promluvíme-li na prahu skrovného příbytku s vykřičeným rabínem, který je prý zběhlý v čarodějství, nebo starým kanovníkem, který je plachý a zřídka vychází z domu a kterého všeobecně považují za dokonalého šilence.¹ Stejná starost uzavírá onoho izraelitu a tohoto křesťana do samoty plné námahy; totéž prokletí obklopuje oba postupnou opuštěností. Jeden je obáván, druhý budí útrpnost. Dobří lidé se vyhýbají oběma; avšak jeden i druhý se z toho těší; žijíce v lepším světě, zapomněli na hořkost tohoto světa. Pronásledování sobě rovnými i svými hierarchickými představenými, mlčeli - až vykřiklo jejich potlačované svědomí, zapomínali - až se vzepřela jejich opovrženost.

Ať se zeptáme onoho semity či onoho křesťana, bude nám potvrzena táž nauka v téměř identické řeči. A živoucí esoterismus antické židovsko-křesťanské tradice nám odpoví jejich ústy: „Ano, vzrůst rostliny za podmínek izolace, o nichž mluvíte, je fakt pro pozitivistickou vědu tajemný, skutečnost pro filosofy, zastávající věčnost hmoty, nikdy nevysvětlitelná; stojíme tu před převáděním schopnosti v čin; zkrátka před stvořením.“

Tak by nám odpověděl starý kabalista - ať kanovník či rabín který by k podepření své téze neopomenul dovolat se oné tajné nauky, která se přenáší z adepta na adepta až do našich dnů výlučně ústní cestou. A to, co by nám vykládalo živé slovo všeobecnými výrazy a snad pod záminkou odpřísáhnuté mlčenlivosti, zde čtenář nalezne vypsané a nezamlčené.

Mluvili jsme o stvoření. Střezme se přikládat tomuto slovu iracionální smysl, tak drahý theologům minulého věku. Se zasvěcenci starého světa a filosofy nového světa opakujeme ještě jednou: *Ex nihilo nihil, nicota neplodí nic*.

I byli jsme nemálo překvapeni, obdrževše najednou tolik návštěv, ba i poloprosebných dopisů... Neznámé podpisy a tváře lidí, kteří mají zálibu ve fantastických postavách, se namáhaly, aby přes všechny naše energické protesty na nás vylákaly imaginární jméno a adresu starého kanovníka a tajemného rabína! Byla to, jak si můžete myslit, marná námaha, i při našem nejlepším úmyslu. Bude tato poznámka s to konečně (silně o tom pochybujeme) přivést k rozumu ony vznešené zevlouny, kteří, obviňující naši domnělou diskrétnost, nás dosud obléhají v naší poslední záštitě?

V prvním verši své kosmogonie vyjadřuje Mojžíš hieroglyficky pravý význam slova stvořit:

בראשית ברא אלהים

B^erěšith bárá Elóhím (na počátku stvořil Bůh) - *in principio creavit Deus deorum*... Slovo **ברא**² (bara-creavit), otevřené pomocí Šalamounových klíčů, ukazuje tento esoterní smysl: „Otcovství (**ב**) činného pohybu tvořitele (**ר**), potenciální existence tisíců schopností (**א**).“ To znamená: Vznik vnitřního pohybu, který způsobuje přechod od absurdního principu k základní podstatě, která je zase schopna dělivého rozmnožení v rození individuí.

Všecky bytosti se tedy tvoří v řadě postupných výronů:

1. Plodné vyzářování *slova* se stanoví v principech; to je první etapa.
2. Z principu přecházejí do všeobecného jsoucna, rozdružené i rozdružující; druhá etapa.
3. A právě v tomto stupni realizace, došedší k tomuto střednímu členu³ mezi původem a

¹ Načrtnuvše tyto dva typy adepta, dost obecné a význačné v pantheonu okultních věd naprosto odmítáme úmysl portrétovat některou ze současných osobností. Tato opatrnost se nám zdála zbytečná tehdy, když *Lotos* r. 1888 poprvé uveřejnil tyto řádky.

² Slovo **ברא** je v minulém čase. Generalizováno a převedeno do infinitivu zní **ברון**. Mezi **ר** a **א** bylo vsunuto vav **ו** s tečkou nahoře, znak obratitelný k svému pólu světa, což nám dává sice též význam, avšak zevšeobecněný a nepodléhající žádnému časovému měřítku, stavší se věčnou abstrakcí.

³ Nezapomínejme, že zde na zemi podléháme zákonu pádu. Pod tímto šalivým zorným úhlem se nám veliký materiální klam jeví jako skutečnost, kdežto k podstatné skutečnosti dospíváme pouze úsilím své inteligence. To je převrácený pořad věcí. Podstaty se jeví být prostředním článkem pouze z našeho

existencí, se bytost individualizuje ve střediskách potenciální činnosti; to je zárodečné bytí, třetí etapa.

K doplnění těchto okultních pouček, tak delikátních k pochopení, nám zbývá precizovat mateřskou úlohu života v této původové souvislosti virtuálních bytostí. Pokračujeme.

Tedy při šíření tvůrčího *slova* si lze myslet životní sílu (která je s ním nerozlučně spojena) jen jako univerzální, a máme-li odvahu to říci, bez partikulárního určení.

Avšak za tím účelem, aby oživila a dynamizovala principy bytostí, si životní síla ukládá první odlučování (dělení na částice).

Pojímá za chotě tyto principy či typy a z tohoto spojení se zrodily podstaty.

Aby pak zase oživila bytosti v podstatách (čili v hromadných specifikovaných mocnostech), podstupuje životní síla druhé odlučování. Tyto hromadné mocnosti rozduženého života (čili podstaty), rozloživše se na nekonečné množství zárodků, tvoří ona střediska potenciální činnosti, o níž jsme již mluvili; to je třetí odlučování.

V každém z těchto středisek se tedy manifestuje více méně určité, více méně pudové *já*, zdokonalitelné svým způsobem, avšak ještě nevědomé; toto Já je individuálním potvrzením každého zárodka a jeho duši v odloučeném životě.¹

Není třeba říkat, že tyto nauky neobsahují nic, co by odporovalo tradiční teorii evoluce. Vypočítáváme-li stádia tvůrčí involuce, neučíme proto snad že každá bytost, která se inkarnuje, je právě všechny proběhla. Nesmýšlíme tak jako první křesťanští theologové, že totiž v říši lidstva např. „Bůh tvoří duše v okamžiku tělesného početí.“

Připomínáme tu, že je žebřík sestupného života jako je žebřík vzestupného života a že hierarchický řád podle příček tohoto posledně jmenovaného rozvrhuje formy různých druhů (rodů), a dokládáme, že po těchto příčkách stoupají a tyto formy po řadě na sebe berou individuální monady vystupující, řídíce se univerzálním zákonem metempsychózy.

I samy rasy se přetvořují a evolují jako individuální monady, které jsou jejich příslušníky. Jsou to dva zcela různé způsoby vykoupění.² Je dokonce i třetí způsob, který se podobá prvnímu a druhému, což podrobně poznáme v třetí knize, v *Problému zla*.

Když se osvícená inteligence přiblíží k těmto nevyzpytatelnostem, zdá se jí, že vidí Ezechiellovo vidění. Univerzální soukolí životů je jistě symbolizováno oním strašlivým souborem hvězdných kol, z nichž jedna se otáčejí v druhých; nekonečná spletnost podrobností se spojuje v jednoduchou a velkolepou jednotu celého kosmu.

Výše jsme neměli co činit s problémem evoluce, který nelze odloučit od hádanky posloupných existencí.

Naše komentování slova „stvoření“ nám vykazalo jiné hledisko; měli jsme v úmyslu načrtnout mechanismus involuce, který působí na astrální či hyperfyzické úrovni.

Zde je animická a biologická geneze,³ geneze nadsmyslného řádu. Je třeba poznamenat, že geneze smyslového řádu je od ní zcela odlišná a že jeví na fyzické úrovni zcela opačný směr? - Zárodek je průsečíkem dvou přímek (kolmé-činné a vodorovné-trpné); to je pouto, jež spojuje hmotu s životní silou, svět smyslový se světem hyperfyzickým; to je organická buňka, v níž je vězněna vitální duše; to je zkrátka mrtvá molekula, která se oživuje a zachívá, mikroskopická svatyně, tabernakl lásky, kde se slaví a dokonává miliónkrát za vteřinu oživující sňatek země s nebem.

Zkoumáme-li zárodek⁴ ve zjevech jeho tvoření a jeho vzrůstu, předpokládáme patrně, že má

pozemského hlediska; s tohoto hlediska jsou jenom schopnostmi bytí (či spíše existování). V prvotním řádu, před pádem, jsou tyto podstaty skutečností a věci fyzické jsou jenom klam.

¹ Je prospěšné, podotkneme-li k poučení již pokročilých žáků, že za stavu rajského se dala veškerá tvorba *intus et intra* (uvnitř a zevnitř), takže každý kmenný činitel (člen) se rodil k individuálnímu životu v mateřském lůně Adamy (prvku stejnorodého s Adamovou substancí) aniž by se vzdal života hromadného, aniž by vybočil z mystického rámce veliké *jednoty*. Po pádu se provádí tato tvorba *extra forisque* (zevně a zvenčí), vně jednotného lůna.

² Dost dobře by se daly charakterizovat tyto dva způsoby triviálním rčením: Individua mohou pokračovat na dráze postupného (progresivního) života, buď krácejíce vlastní cestou, nebo nechávající se vléci množstvím sobě podobných.

³ Vždy s výhradou výše vysloveného omezení (poznámky na předchozí straně)

⁴ Rostlinný nebo živočišný.

všechny podmínky možného, ano i příznivého vývoje, neboť vitální duše, v níž dřímá latentní duch, se vtěluje do toho prostředí, které je nejlépe připraveno k jejímu přijetí. A jestliže prvotně, když ještě nebyla organizovaná hmota, životní duše nezbytně musely oplodnit mrtvou hmotu, aby vytvořily buňku, nebylo by to již možné za našich dnů, kdy tyto činné energie obracejí svůj zárodečný pohyb raději k buňkám, které náležejí bytosti téže rasy.¹

To je zákon *filiace* (původové spojitosti) jak u zvířat, tak u rostlin; úmyslně pomíjíme teoreticky odůvodněný výklad, který by nás odvrátil od hlavního předmětu a vyvedl z rámce této předmluvy.

Tedy, jsou-li dány tyto podmínky možné formace - například u rostliny - pak duše, jakmile individualizovala molekulu, kterou oživuje a oplodňuje, je poslušna svého pudu sebezachování, kupíc okolo ústřední buňky jiné buňky, jejichž seskupení tvoří jakýsi ochranný obal: v tomto stavu tvoří takto obrněný zárodek zrno, které se snaží oddělit od mateřské rostliny. - A přijde den, kdy toto zrno, zralé k individuální existenci, spatří, jak se trhá poslední pouto, které, pojíc je k mateřskému stonku, činilo je dosud den ode dne menší měrou účastným hromadného života rostliny.

(Pomíjíme při tom všem technické a místní podrobnosti; pomíjíme i popis fází vzrůstu - měnicích se od druhu k druhu - abychom načrtli jen podstatné schéma zárodečné tvorby. První botanika, která se nahodí, nahradí plně to, co by tyto úmyslně syntetické řádky mohly podat, a co by neuspokojilo úzkostlivé lidi a dokonce podráždilo milovníky přesné a důkladné analýzy. - Prosíme čtenáře, aby nezapomínal, že neběží o nic jiného, než o několik zcela všeobecných dat z okultní biologie, jež se náhodou dotýkají předmětu této předmluvy.)

Co si vůbec máme myslet o této neznámé síle, která, vyvolivši si bydliště v organické buňce, přitahuje, seskupuje a asimiluje sousední atomy, aby si z nich utvořila obranné tělo? Neboť - věc skutečně hodna naší pozornosti - není to oplodněná rostlina, která koncentruje vitalitu v jediném bodě, aby utvořila semeno, uchovávající její druh;² je to životní zárodek budoucího zrna (potenciální energie, uložená ovšem v organické půdě, ba přizpůsobená jejímu přijetí),³ je to zárodek tajuplný a neviditelný magnet - který k svému prospěchu soustřeďuje látky, které potřebuje, rozlišuje je, sbírá a přizpůsobuje si je, aby se sám přetvořil v dokonalé semeno.

Podobně je tomu u zvířete; matka nepřivádí k oplodněnému vajíčku látky potřebné k utváření jeho obranného těla, nýbrž vajíčko⁴ je samo přitahuje.

Právě tak tomu je u nádorů, rakovinných a jiných, podobné povahy; ony se samy tvoří ve vhodných prostředích, v nichž pak řadí; jejich materiální vývoj je činný a nikoli trpný.

Rostlinné nebo živočišné zárodky, zrno, foetus a polyp ve stadiu tvorby se utvářejí samy podle pudové, jim vrozené vůle, působivé síly - která se snaží realizovat se činem - vypůjčující si ze svého okolí látky k této realizaci nezbytné.

Duši hromadného (kolektivního) života, všeobecně rozdělenou mezi bytosti tří přírodních říší,⁵

¹ Nezapomínejme, že tyto životní duše, jsouce specializovány, patří nezbytně ke zvláštní rase.

² Zajisté jeví se harmonická vzájemnost v podivuhodně souhlasných funkcích bytosti která chce zachovat svou rasu, a zárodku, který chce vzklíčit; avšak činná, a, abych tak řekl, promyšlená práce (výběr asimilace, rozvržení látek) je dílem tohoto poslednějšího.

³ Aneb, přesněji řečeno, v semeníku, jehož zárodky oplodnil pyl. - V každém vajíčku tedy můžeme vidět (po oplození) mikroskopickou svatyni, o níž jsme mluvili; pouto, které váže hmotu k životu, průsečík dvou čar, kolmé-činné a vodorovné-trpné, symbolu dvou doplňujících se tvoreb, nadsmyslné a hmotné.

⁴ Oplozeným vejcem zde rozumíme tupou a pudovou vůli, která v něm sídlí, jako jsme zárodkem rozuměli analogickou, působící sílu, jiskru rozdruženého života, která oživuje tento zárodek.

To vše je snadno srozumitelné. Pečujeme při každé věci o to, aby byla mnoha lidem pochopitelná, vyhýbáme se co nejvíce terminologii, obvyklé u naturalistů. Bylo by velmi snadné způsobit nám mnohou slovní půtku, tím spíše proto, že přesnost našeho slovníku jeví zajisté mnohé stopy po vulgarizační snaze.

⁵ Rovněž i nerosty mají vitalitu, ba i latentní duši; krystalizace je zjev tak osudově pudový jako vzrůst u rostlin. O nerostném životě jsme pomlčeli jedině vzhledem k již velkému rozsahu této předmluvy. Minerální biologie by vyžadovala velmi obšírné hermetické komentáře; museli jsme tedy upustit od tohoto závažného problému, o němž zajisté ve vhodné chvíli pojednáme ještě jinde. Jen několik slov o té věci. Pravíme, že činné energie, okolo nichž se seskupují látky potřebné k formaci těles, existují stejně u bytostí všech tří říší. Nicméně je třeba poznamenat, že v nerostné a rostlinné říši nejsou tyto

nazývá Mojžíš: **נפש החיה** *nefes ha-chaiyah*,¹ pokud se na ni dívá jako na stejnorodou podstatu; a **יונה** *ionou* onu plodivou, rozpínavou, tvárnou schopnost, nebo biogenický dech přírody, který je způsobilý rozdužit se nejprve v generických podstatách (bytnostech) a pak se individualizovat v nespočetných činitelích, aby tak vytvořily ony potenciálnosti spodoby a fyzické samotvorby, jež jsou živoucí jiskrou a pudovou vůlí všech tvorů, organicky se vyvíjejících na fyzické úrovni.

Avšak podle jakého vzoru, podle jaké šablony vytváří tato životní a oživující jiskra tělo, jí přiměřené? To (jak jsme již viděli) závisí na spirituálním vzoru, totiž principu, který, modeluje život univerzální, determinoval (určil) jej v té nebo oné odloučené bytosti rozduženého bytí.

Tyto principy jsou čisté formy, věčné a předem stanovené vzory každého druhu. Ony právě - nemůžeme u toho příliš dlouho prodlévat - odlučují a utvářejí univerzální oživující sílu (*jona*). Z prvního spojení základního principu a jony se tedy rodí neporušitelná bytost každého druhu. Tato bytost či schopnost hromadného bytí plodí konečně množství účinných, pudových individuí, jimž bude dáno, aby si volila a kolem sebe seskupila na podkladě své astrální formy všechny látky, které potřebuje, aby se mohla objektivně realizovat zde na zemi. Tyto základní typy, principy rozdužovače ras, nazývají jiní kabalisté *obrazy*, slovo, jehož výklad se později změnil.²

Ať si myslíme o těchto vzorech ras cokoli, jsou to skutečné obrazy, ideální šablony, podle nichž se určují a modelují individuální příslušníci ras.

Zopakujeme stručně ještě jednou: Typ čili obraz aktivní síla rozdužovací - proniká a zúrodňuje univerzální hyperfyzický život neboli *jonu* - sílu trpnou. Rozdužené bytnosti, které vycházejí z tohoto sňatku, plodí účinné zárodky, tj. individua determinovaná v podstatách bytí.

To jsou hlavní stádia okultní a vitální tvorby zárodků, zcela rozdílná, ještě jednou zdůrazňujeme, od zjevné či hmotné tvorby semen. Je nezbytně třeba, abychom, chceme-li předejít nejžalostnějším zmatkům a nejměšnějším nedorozuměním, stále měli na mysli základní rozdíl, který se naskytá mezi principy nadsmyslného řádu a počátky řádu smyslového. To jsou dva opačné a doplňující se zdroje smíšené existence; jeden, experimentálně dokazatelný, patří k vědám pozitivním, druhý je znám pouze z mystické zkušenosti a z esoterních indukcí a podle mínění mnohých současných doktorů dokonce ani neexistuje. Abychom skončili tento dlouhý a abstraktní výklad o principech, který nás přirozeně přivede k našemu východisku, totiž ke zkoumání zjevu, pozorovaného kdysi učeným Schraderem, Greefem a Braconnotem - zbývá nám povědět něco o rostlinách vůbec.

Naznačili jsme, jak zárodek, individuální energie v podstatě bytí, vykonal již první práci samotvorby, aby se určil jako zrno, a z toho důvodu se oddělil od mateřské rostliny; to je počáteční etapa jeho hmotného vývoje. V tom je nutno spatřovat prvotní přizpůsobení a takřka upevnění jiskry jednotlivě uváděného života v obranném těle; nebo, chceme-li, její uzavření v ochranném pouzdru.

Nicméně v tomto stavu je semeno ještě jenom embryonálním rostlinným individuem, které není

energie svobodné ani opravdu volné, nýbrž podléhají mocnému osudu; kdežto v říši živočišné se již manifestuje (ačkoliv jen velmi slabě!) odlesk vlastní vůle ve výrazu, který není vždycky výrazem osudu. Konečně říše lidská (kterou bychom chtěli zařadit jako čtvrtou vedle tří uvedených), je jenom zčásti podrobena osudové mocnosti. Účinné energie lidského pokolení jsou ve značné míře svobodné; mají vlastní vůli, která, ačkoliv je ještě nevědomá, jeví jistou originalitu, jež odlišuje jednu osobnost od druhé. Lidské duše si tvoří fyzický obal dle svého individuálního obrazu. Osud je váže pouze tím, že je podrobuje všeobecným formám rasy. I sama prozřetelnost může mít vliv na vývoj lidského foetu plodu, a to je velkým tajemstvím.

¹ Kabalisté nazývají tímto jménem **נפש** (*nefes*) i tělo astrální na rozdíl od slova **רוח** (*ruach*), duše, a slova **נשמה** (*nešama*), duch či inteligence. Avšak hierogram, který utvořil Mojžíš stažením kořenů **נ-ה-פ-ה-א-ש** vyjadřuje v Písmě syntézu těchto tří schopností: pudovou, duševní, a myšlenkovou; **נ-ה** vyjadřuje plodící část duše, **פ-ה** část plozenou, **ש-א** část přirozenou. (Fabre d'Olivet, *Langue hébr. rest.*, díl II., str. 52.)

² Podle modernějších kabalistů je typ (imago), sestupující z nebe v okamžiku početí, prosáknut individuálním charakterem. Nazývají jej **יחידה** *jehidou* či principem individuality a spatřují v něm rozeznávací stopu božské pečeti na každém pozemském jedinci. Jechida nové školy **צלם** (*celkem Moše Cordovera*) by se rovnala celkem individuální emanaci principu, nazývaného dříve obraz (imago). Smysl tedy není pozitivně změněn.

schopno, aby se vyvinulo bez jistých podmínek, nezbytných k jeho vegetativní evoluci, jejíž požadavky jsou všem rostlinám společné. Potřebuje:

1. Vrstvy pórovité hmoty, v níž by zapustilo kořeny,¹
2. jisté množství vody k zavlažování;
3. normální atmosféru² k jeho dvojímu dýchání (dennímu a nočnímu).

(Každý totiž ví, že rostliny za dne vdechují kyselinu uhličitou, jejíž kyslík vydechují, když asimilovaly uhlík; kdežto v noci jsou jejich funkce opačné; tehdy vdechují kyslík a vydechují kyselinu uhličitou, která vzniká pozvolným spalováním přebytečného uhlíku - v kyslíku asimilovaného za dne.)

To jsou obecné podmínky klíčení zrn - podmínky, ještě jednou to opakujeme, které jsou společné všem rostlinným bytostem. Avšak mimo to jsou zvláštní požadavky pro každý druh; například přítomnost dusičnaných, fosforečnaných, křemičitých, vápenatých a jiných látek v půdě.³ Patrně musí rostliny, k jejichž chemickému složení jsou tyto hmoty nezbytné, nalézt je v důsledku své přitažlivosti k živinám v půdě a podle své povahy asimilovat. Tak některá květina, která nechce vzklíčit na vápenité skále, roste hojně na půdách křemičitých.

Rostlina zpravidla zpracovává, aby se vyživila, asimilovatelné látky, které jí poskytuje půda a okolní vzduch; rozkládá a slučuje po své vůli kysličníky, soli a jednoduché nebo složené plyny a přivlastňuje si je podle míry svých potřeb.

Zjistili jsme však, že tento zákon výživy nestačí k tomu, aby vysvětlil přítomnost železa, manganu, hliníku a vápníku ve stvolech a listech řeřichy, zaseté do sirného květu a zalévané výhradně chemicky čistou vodou. Tento ojedinělý příklad stačí, abychom dokázali skutečnost jiného druhu výživy. Výše zmíněné látky, nalezené v popelu řečené řeřichy, nemohly pocházet ani z atmosféry, v níž se koupá její stvol a její listy, ani ze sirného květu, v němž tkví její kořeny, ani z destilované vody, kterou se napájí.

Kde tedy vzala tyto látky? Nikde, jak jsme viděli, ony pro ni byly stvořeny v té míře, jak to vyžadovaly její potřeby.

Nenalezne-li zrno v půdě, která je přijala, ani podmínky, které jsou nezbytné k vyklíčení semen vůbec, ani všechny ty podmínky, které vyžaduje zvláště její druh, zakrní a zhyne; to je obecný zákon. Jsou však rostliny tak houževnaté a tak tuhého života, že jejich zrna si nedají ničím bránit, aby nevzklíčila v půdě, která je sice zásadně způsobila k vyklíčení semen, nemá však v konkrétním případě ty chemické látky, které se vyskytují ve specifické a normální skladbě klíčící rostliny. Pak nastane jedna z možností: Buď se zřekne rostlina při evoluci svého vzrůstu oněch zvláštních principů, které by si za obyčejných podmínek asimilovala a kterých se jí, jak chemický rozbor dokazuje, nedostává,⁴ anebo nastoupí, aby si je stůj co stůj opatřila, mimořádnou a výjimečnou cestou.

Onou cestou, neznámou univerzitním vědám, je cesta nezvažitelných fluid, či spíše cesta *vitálního éteru*, jehož čtyři zjevné projevy jsou světlo, teplo, magnetismus a elektřina.

Rostlina se vyživuje tvůrčími produkty této pralátky, kterou staří nazývali „duší světa“ a o jejíž povaze pojedná zvláště naše první kapitola a celé naše dílo vůbec.

Co činí rostlina? Latentní vůle jejího biologického já zastupuje magnet; její organismus zastává zároveň *alembik* i *athanor*; takže zpracovávající hyperfyzická fluida, jak to vyžadují její přirozené funkce, uvádí je mocí ve skutek - a trvalá a absolutní substance, *or*, se diferencuje v ten nebo onen způsob přechodné a nahodilé hmoty.

V knize *Na prahu tajemství* jsme řekli: Duše světa čili astrální světlo je nepostižitelným základem veškeré fyzické existence; a v daném okamžiku svého vývoje se tato duše světa zhušťuje ve važitelnou a smyslům patrnou hmotu.

A právě na tomto zhuštění substance spočívá celá spagyrická budova alchymistů. Nejvyšší tužbou Hermových žáků je to, aby stanovili přesný okamžik, kdy se uskutečňuje toto tajuplné

¹ To jest *conditio sine qua non* pouze pro valnou většinu druhů. Některé mořské nebo bahenní rostliny se rodí, rostou a umírají ve vodě, aniž by kdy přirostly svými kořeny k půdě.

² Normální, t.j. nejen jako kyslík, dusík, vodní pára, kyselina uhličitá atd., nýbrž i jako teplo, světlo, elektřina atd.

³ Chybí-li některý z těchto produktů v ornici a mají-li do ní být nasázeny rostliny, k jejichž klíčení i vzrůstu jsou nezbytné, nahradí se tento přirozený nedostatek půdy umělým dodáváním oněch substancí, které se pak nazývají hnojivem a mrvou.

⁴ V tomto případě rostlina, vyhnavši rychle štíhlý stvol, velmi často chradne a předčasně zmírá.

zhuštění, na nějž přímo naráží *Hermes Trismegistos* ve svém symbolu *Smaragdové desky*, když praví o tajemném působci, realizátoru všeho tělesného zdokonalení (telesma): „*Vis ejus integra est, si versa fuerit in terram*“; jeho síla (exteriorizační) je dokonalá (ukončená), když se proměnila v zemi (ve hmotu smyslově vnímatelnou).

Smaragdová deska je mistrná zasvěcovací stránka, o níž pojednáme v I. kapitole. Hodláme přeložit celou tuto kněžskou závěť již neexistujícího světla; snad potvrdí ve svém posvátném lakonismu ony principy, o nichž jsme mluvili, a poskytne pevný základ našemu výkladu o veliké a tradiční okultní teorii a o univerzálním působci divů, zázraků a kouzel.

V.

Nadpřirozeno neexistuje. Naši čtenáři nyní chápou, proč jsme postavili do čela této předmluvy tento nezvratný axiom, třeba bychom byli schopni potvrdit existenci, ba dokonce podat vysvětlení jistých úkazů zpravidla popíraných, které by byly přijaty dosti skepticky mnohými neústupnými zastánci nadpřirozena vůbec. Jde nám totiž o restituci jisté zásadní pravdy a zároveň o zajištění celého sboru poznatků.

Měli jsme v úmyslu vyvrátit nesprávný pojem (tak dotěrně zdomácnělý u velmi mnohých, pro něž hmatatelná hmota není poslední metou poznatelného) a toto naše úsilí nás zavedlo do obširných, předběžných rozborů, které poněkud zasahují do této knihy.

Tyto hojně podrobnosti jsou věnovány profánnímu obecnstvu s tím úmyslem, aby povrchní lidé - kteří by snad byli žádostivi pohledět do esoterního kukátka - byli varováni před úchylnou zorného paprsku, již nelze pozorovat při zkoušce tohoto přístroje, která by však nicméně nenapravitelně porušila jeho normální zorné pole.

„K čemu jsou předmluvy? Aby rozřešily jisté předběžné otázky, vyvrátily jisté předsudky, které brání četbě, a odstranily jisté překážky, které brání vstupu.“ - Takové máme mínění v souhlasu s hr. *Agénorem de Gasparin*, autorem velmi krásné knihy o okultních výzkumech, dnes téměř již zapomenuté.¹

Abychom uposlechli této rozumné rady, zbývá nám předejít ještě druhému nedorozumění, které je důsledkem prvního. Nechtěli jsme, aby se kdokoli mýlil v otázce nadpřirozena; tím spíše nesmí v knize, v níž čarodějství straší mezi jednotlivými ponurými obrazy, nastat nedorozumění v příčině podstaty opravdové magie. Tentokrát se obracíme se svými vysvětlivkami ke studentům již pokročilým, zkrátka k zasvěcencům. Paralela, kterou bylo možno číst na počátku této rozpravy, by nebyla s to, aby je vyvarovala poklesků.

Ve veřejnosti je rozšířen velmi nesprávný názor, ověřený jistými lidmi v té věci jen poloučenými. Všeobecně se má za to, že magie spočívá především v umění předvádět po libosti to, co spiritisté nazývají úkazy. Takto definovat magii, znamená spatřovat v dokonalém adeptu, mágu, jakési médium, které dovede regulovat hru projevů (obyčejně přerušovanou), držet na uzdě nevázaný rozmar neviditelných, a řekněme přímo, krotit „duchy“.

Opravdu, kdyby vysoká magie spočívala jen v tom, připouštíme, že by se omezovala na pranepatrnou věc...

Nic není tak neurčitě a tak špatně definováno, jako tyto domněle reálné manifestace, které se rýsují v pružném nimbu médií.

Média, pouhé hříčky larev, postrádajících vlastní bytnost a bez ustání kolísajících mezi naprostým nebytím a fyzickým jevem, nastavují těmto lemurským tvarům paradoxní zrcadlo, aby se v něm obrážela jejich zdánlivá existence. Sama pak zkoumána psychologem, jeví se vrtošivá, absurdní a stále se měnící osobnost, která na sobě nese záhadný znak takzvaných „duchů“.

Jaké výsledky mohou vzejít z náhodného sejítí se těchto dvou nestálých faktorů, larvy a média, se lze snadno domyslet, a nikdo se nebude divit, zjistíme-li, že onen klamavý a nejasný charakter, který jim oběma je vlastní, vyznačuje tím spíše ony zjevy, které jsou plodem jejich společné práce.

Zvědavost většiny lidí se spokojuje zábavnou podívanou na tyto úkazy, prchavé manifestace, jejichž studium náleží zajisté do mágovy kompetence; avšak bylo by nesprávné se domnívat, že program magie (i té, která sešla z pravé cesty) se omezuje na toto zkoumání.

To, co spiritisté dost případně, ač jen ve významu velmi omezeném, nazývají úkazem, zajímá okultistu pouze výjimečně a zcela nepřímo.

¹ Des Tables tournantes, du surnaturel et des Esprits, Paříž, Dentu, 1885, 2 díly.

Jak a proč? To je problém, k němuž musíme ihned přistoupit., vyžádavše si ovšem na těch, kteří nás chtějí následovat do tohoto bludiště předběžných výkladů, poněkud zvýšenou pozornost. Otázka to zaslouží, neboť bude-li nám dáno objasnit zásadní rozdíl, jehož stanovení je stejně neodkladné jako je delikátní jeho pochopení, povíme snad něco dost nového a poskytneme dokonce moudrým badatelům jeden z hlavních klíčů k esoterismu.

Předpokládejme, že by náhle byl předveden úkaz naprosto zřejmý, naprosto nepopíratelný, před četně shromážděnými diváky všech vrstev. A hned můžeme vyloučit tři kategorie svědků, u nichž tajemství těchto projevů, byť bylo sebevíce překvapující, nevzbudí téměř žádnou zvědavost. Jsou to nejprve úzkoprsí pobožníkáři, kteří každou příhodu tohoto druhu připisují na vrub ďáblu.

Pak oni bonzové oficiální pravověrnosti, jejichž úřadem je slavnostně vědecky přednášet, s očima zavřenými pro každý záblesk podezřelý z kacířství, s ušima zacpanými pro každý hlas, který by rušil souzvuk akademického koncertu. Tyto dva druhy svědků byli již předem hotovi s úsudkem; první spatřil stín Belzebuthových rohů; druhý nespapřil zhola nic a věděl ostatně hned, když přicházel do seance, že se nedá ničím vytrhovat. Konečně odstraňme onu smutnou směsici bezcenných loutek moderního skepticismu, uzavřených každé ušlechtilé starosti, jejichž zvykem je smát se svému životu: před nimi, opravdovými eunuchy inteligence, by se mohla vznešená pravda rozvinout v celé nádheře své nebeské nahoty, aniž by jimi zachvěla, aniž by v nich povzbudila byť jen zdání touhy.

Po odstranění těchto tří typů zůstává člověk poctivý, svědek ryzí a prostý, nestranný, který ručí za to, co viděl, a snad přemýšlí, jak by našel toho příčinu.

Pro takového, ať je to svědomitý badatel či pouhý zevloun, nabude úkaz, náležitě zjištěný, svrchovaného významu. Zevlouna tento zázrak v měšťáckých rozměrech, realizovaný v měšťáckém prostředí, zmate a uchvátí... Vážný člověk bude téměř stejně zaujat zřejmostí faktu, vymykajícího se zákonům současné vědy, oné objevitelky, kterou si navykl pokládat za všeobecně kompetentní a neomylnou na její věštecké třínožce. Dal by se nepravou cestou? Řídě se vzorem pozitivistické školy (která nepřipouští jiné kritérium reality kromě svědectví pěti smyslů), narazí právě na zřejmost faktu, odporujícího - jak se alespoň domnívá - duchu pozitivní vědy, jehož autentičnost mu o závod potvrzují vlastní smysly. Odřekne se svých bohů, nebo dovede až do konce provádět logické důsledky premis, které se pronášejí s jeho souhlasem?... Žádný z těch, kteří po způsobu sv. Tomáše byli přesvědčeni, nepochybuje, že onen záhadný úkaz má pro něho neobyčejnou cenu a dosah.

Leč nemůže tomu tak být u okulisty, jemuž univerzální příroda mimo fyzickou úroveň, která jediná je přístupná výzkumným a kontrolním prostředkům tak zvané pozitivní vědy, poskytuje ještě tři jiné úrovně k badání a experimentování. Jsou to:

1. *Úroveň astrální*, dolejší svět potenciálních energií, království přírody plozené, kde vládne *osud*.

2. *Úroveň psychická*, (duševní), *passionální*, *prostřední*; to je vlastní prostředí adamské substance, kde se pohybuje univerzální živoucí duše, *athanor vůle*.

3. *Úroveň spirituální* (duchovní), svět hořejší, *nadsmyslný*; to je ráj přírody plodící, kde kraluje *prozřetelnost*.

Na každé z těchto úrovní může mít zasvěcenec úspěch; ostatně hned uvidíme, za jakých podmínek a s jakými výsledky.

V duchovním světě může studovat vznikání principů v pořádku předem stanoveném božskou samovládou; ve světě duševním může vysлідit vyrábění životů v křivuli vášnivé bouře (v níž se potvrzuje až k vnitřnímu zápasu antinomie duší a vůlí¹); ve světě *astrálním* může poznat substrát veškeré smyslové manifestace a rozluštit onu tajemnou mluvu signatur, v níž je napsána dynamická geneze tvarů.

Je zbytečné dokládat, že svět hmotný a hmatatelný poskytuje zasvěcenci stejně jako profánnímu fyzické pole pokusů, obdivuhodně vzdělané a zpeněžené průkopníky současného pozitivismu.

Zde je tedy čtvrtý řád skutečností (materialistických, astrálních, psychických a spirituálních), které adept-esoterik může pohodlně studovat na různých úrovních, jim vlastních. Jak relativní a podružný prospěch mu tedy plyne z úkazů právě tak pomíjivých jako klamných, které jsou na všech těchto úrovních stejně nemístné a nenáleží vlastně žádné z nich. Neboť velice záleží na tom, abychom

¹ V této antinomii spočívá princip zdokonalitelnosti. Srov. podivuhodné řádky Lacuriovy: *De l'âme et de la volonté, ou de la double vie de l'homme* (Harmonies de l'être, exprimées par les nombres), Paříž, 1847, 2 sv., díl I., kap. XVIII., str. 315-319.

si toho byli vědomi, a v tom je právě gordický uzel problému, jímž se obíráme - úkaz uvažován jako prchavý projev viditelná¹, nepředstavuje ani fyzickou existenci, ani astrální účinnost; je to jakýsi klam, jakési zrcadlení, plynoucí z nepravdivé dohody mezi těmito dvěma třídami skutečností. Tvoří se jen zcela nahodilým protnutím (je-li to možno říci) fyzické a astrální úrovně.

Ve fázi vratkosti, v okamžiku nepořádku, se náhle protnou tyto dvě přirozené rovnoběžky v jednom bodu, v němž vznikne onen šalebný a paradoxní úkaz. Avšak zakrátko pravidelnost nabude zase vlády, a jakmile tyto dvě úrovně znova zaujaly svou rovnoběžnou polohu, úkaz zmizí.

Znamená to, že mezi astrálním světem a světem hmotným nejsou zákonité pravidelné styky? - Nelze pochybovat, že jsou, protože druhý je jenom výrazem prvního, jeho výslednicí, účinkem. Astrální substance se projevila, zplodivši fyzickou hmotu, a tato se zase v pravý čas vrátí do svého původního stavu. Až dosud se vytváří ustavičně pod vlivem astrálního světa, který zase ustavičně zakouší odraz světa fyzického. To právě předpokládá vzestupný a sestupný proud od jednoho světa ke druhému, jak tomu učí *Smaragdová deska*. Zde nastává skutečná endosmosa² vlivů. A tyto dvě velké spojovací brány mezi světem nadsmyslným či astrálním a fyzickým či hmotným, jsou brány zrození a smrti, nebo, ještě přesněji, brány, jimiž se uskutečňuje jednak inkarnace duší a jednak jejich záhrobní desintegrace.

A právě z porušení těchto normálních vztahů vzniká možnost vyvolat tuto fázi zmatku (tak zvanou za obyčejného stavu věcí), fázi, v níž nahodilé protnutí dvou úrovní plodí prchavý přelud.

To je velmi pozoruhodné. Až na jisté, méně časté případy, kde příroda sama provádí tyto fantasmagorie³ - a ještě uveďme taková díla magie, kde thaumaturg tvoří hmotu vně sebe, buď uvolněním své vlastní substance, nebo zhuštěním *oru* pomocí svého tvárného prostředníka je jisté možno říci, že všude tam, kde nastupuje úkaz, jde o poruchu, profanaci, o jakési znásilnění, buď arkán zrození, nebo arkán smrti.

Nemravnost médií je příslovečná v prostředích, v nichž jsou známa. Mnohá z nich, ne-li všechna, se jeví být neodpovědnými oběťmi zcela patologické zvrácenosti. Některá jsou nestvůrami v ohledu pohlavním a pokládáme za zbytečné se vracet k tomu, co jsme již v té příčině pověděli (*Chrást Satanův*). Na druhé straně však v této knize poznáme (zejména v kapitole *Tajemství odloučenosti*), jakou důležitou úlohu hrálo sperma ve zločinech čarodějů všech dob a všech zemí.

Tolik o profanaci mystérií zrození; pokud jde o profanaci mystérií smrti, stačí jmenovat spiritismus, tuto dnes tak rozšířenou nauku, která na výši náboženství pozvedá starověkou nekromancii, neznající (ani experimentální, ani tradiční) vědy o záhrobním životě a nedbající oněch psychurgických obřadů, které se kdysi v kultu předků zdály být vzájemnou ochranou i poctou živých i mrtvých.

Nyní zajisté spíše uznáváme podružný význam úkazu v určení esoterní syntézy. Jsou-li projevy tohoto řádu ve spiritismu vším, mají-li v čarodějství či v černé magii, která je především uměním klamů a kouzel, jakýsi dosud převážný, avšak již jen částečný význam, snadno pochopíme, že vysoká, božská magie, která může být definována jako věda bytí, studována ve všech svých aspektech,

¹ Zde hlavně spatřujeme fluidické zjevy živých bytostí nebo částí bytostí, jako ruce, nohy, atd., které se rozptylují, když se předtím na okamžik zhustily. Úplné materializace (jímž nesmíme důvěřovat, neboť se nejčastěji dají redukovat na pouhé přínosy) tvoří, jsou-li skutečné, zvláštní a výjimečnou kategorii; náležejí do oboru vysoké magie ve vlastním smyslu.

² Pronikání řídkší hmoty zvenčí dovnitř. Pozn. O. G.

³ Později se nám naskytne příležitost upozornit na několik takových případů. Avšak čtenář nám bude vděčný, uvedeme-li zde s veškerou výhradou velmi zvláštní místo ze Saint-Martina, které se dotýká anarchických vrtochů přírodních mocností: „Jedině tím (praví), že tyto mocnosti působí v nepořádku a disharmonii, tvoří ony obludné tvary, které pozorujeme v různých přírodních říších, právě jako ony zvířecí tvary a zvířecí hlavy, které se někdy manifestují za bouře, v nichž není třeba spatřovat působení duchů. Přírodní mocnosti jsou uzavřeny jedny v druhých, jsou-li v harmonii. Jejich uzda se trhá za bouře, a protože v sobě chovají zárodky všech tvarů, zvláště zvuk či merkur, nelze se divit, že některé z nich tehdy, podléhající silnější reakci než ostatní, předvádějí našemu zraku charakteristické tvary, sluchu pak charakteristické hlasy nám známých zvířat. Nesmí nás překvapit ani to, že tyto hlasy, tyto tvary jsou jen krátkého trvání a pomíjející existence; nemohou mít ani život ani ony podstatné vlastnosti, které mají, jsou-li výsledkem harmonického spojení všech tvůrčích mocností.“ (*Le Ministère de l'Homme-Esprit*, Paříž, 1802, str. 142-143.)

v aspektu reality, bytosti i principu, odkazuje takové liché umělostky na druhé místo. Prolétnout všemi světy a studovat pak zázraky bytí ve všech zeměpisných šířkách a trhat květy pravdy a krásy a plody dobra a spravedlnosti ve všech zeměpásech vesmíru až ke ztracenému a opět nalezenému ráji - po tom ať adept touží především.

VI.

Esoterní věda nám předkládá ke studiu trojí předmět: *Přírodu plodící, přírodu psychickou a volní (člověka) a přírodu plozenou*. Ustálilo se méně přesné, avšak také méně abstraktní rčení: *Bůh, člověk a vesmír*.

Chrám Šalomounův se opíral o dva sloupy: *Jakin a boaz*, činné a trpné, popud a odpor, svobodu a nutnost, já a ne-já. Tytéž dva sloupy zdobí i sloupořadí chrámu vědy; jsou symbolem zkušenosti a tradice.

Zkušenost není vše; vydejte se bez průvodce do neznámé země, určitě zabloudíte. Tradice není vše: stává se mrtvou literou pro toho, kdo nepřikročí ke kontrole jejích věšteckých výroků.

Mnozí nejednají správně, přidržují se tohoto zcela trpného způsobu získávání pravdy.

Většina badatelů, kteří se zajímají o mystický problém, se zaměstnává výlučně meditováním o okultních dílech. Mluvíme o nejvážnějších (nejmalichernější, praví jarmareční zevlouni, vláčí se obyčejně k boudě a slídí po úkazech), jako kdyby sebezasvěcovací práce spočívala jen ve snaze po vědecké asimilaci! Dílo, psané mistry, nelze beztretně přehlížet - kdo by o tom pochyboval? - a my málo dáme na takové domyšlivé novotáře, kteří se vychloubají, že svou bujnou fantazií nahradí hluboké studium esoterních klasiků.

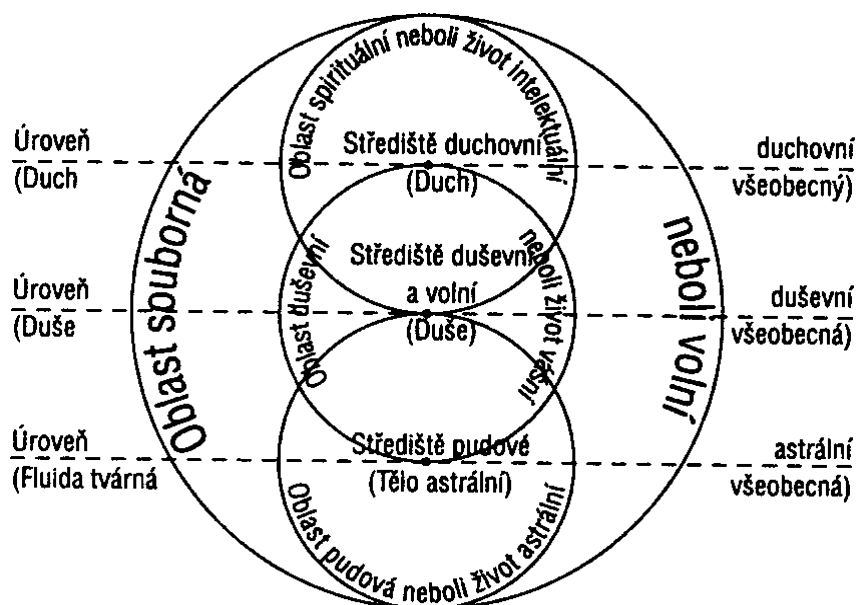
Avšak toto studium nemůže stačit. Je třeba, aby se také zaplatilo za zkušenou a aby se badatelé odhodlaně vydali do temnot neznámého světa dobývat pravdu. Takto se právě okulista na rozdíl od obyčejného vzdělance - který se nerad sám něčeho účastní, leda učených hádek snaží pochopit podstatu věci a brzo rozluští i onu velikou stělu¹ přírody, popsanou uvnitř i zevně.

Představte si pergamenový list, pokrytý hieroglyfy na obou stranách, přilepený však jednou stranou na stůl. Písmo na přední straně - ať je dovedeme vyložit nebo ne - bude viditelné tělesným očím, kdežto znaky, nakreslené na zadní straně, bude možné pozorovat pouze zrakovým ústrojím duše, což opět znamená, že jedině dobrý jasnovidce je dovede rozeznat.

To je pouhá metafora a neofyt by pobloudil, kdyby z toho chtěl vyvozovat závěr, že magnetická jasnovidnost je hlavní schopností, kterou je třeba v sobě vyvinout, nejvyšší předností adeptství. Je několik stupňů jasnovidnosti, jako je několik pásem vidin. Kolik slavných jasnovidců nebylo vůbec jasnovidnými na fyzické úrovni? Někdo zase může být zázračným jasnovidcem ve významu lidovém a u somnambulů oblíbeném - a je přece jen hotovým hlupákem; tyto dvě vlastnosti se nijak nevyklučují a zkušenost to mnohokrát potvrdila.

Jestliže - nehledě k fyzickému světu, jehož pozorování náleží tělesným smyslům - obsahuje vesmír tři úrovně skutečností čili tři hierarchizované světy, má lidská duše tři poschodí, související s třemi úrovněmi: **נפש** *nefeš* čili astrální tělo odpovídající hyperfyzickému světu; **רוח** *ruach* čili vášnivou duši odpovídající psychickému světu, a **נשמה** *nešama* čili inteligenci (vnímající pouhého ducha) odpovídající světu nadsmyslnému.

¹ Náhrobní obelisk z jediného kamene. Pozn. O. G.

Každé z těchto hlavních středisk má, jak to nezvratně dokázal Fabre d'Olivet, svou vlastní sféru působnosti; a tyto tři stupňovitě nad sebou se rozkládající sféry se k sobě pojí takovým způsobem, že obvod kruhu, opsaného kolem dolejšího středu, neřeš (pud, senzitivní život, astrální tělo), se dotýká prostředního střediska, ruachy (vášnivě duše, psychického života), a obvod kruhu, opsaného kolem tohoto střediska, se dotýká středu nejhořejšího kruhu, nešamy (intelligence, spirituálního života). - Konečně tuto trojici uvádí v souzvuk relativní jednota, která z ní činí čtveřici, čili jinými slovy, tyto tři sféry jsou obaleny čtvrtou dvojnásobného průměru, sférou *volní*, jejíž střed nutně splývá se středem prostřední sféry, psychické.

Toto schéma umožní čtenáři, aby poznal na první pohled tyto vztahy mezi trojím člověkem a trojím vesmírem.

Lidskou bytost (ať individuální či hromadnou) si můžeme představovat tak, jako by spojovala a ovládala pod železem své svrchované vůle částku trojí kosmické podstaty: Ducha, duši a astrální fluidum, čímž se stává účastná trojího života vesmíru.

Svoji inteligencí (vnímající pouhého ducha) dosahuje člověk až k jednotě věcí, až k přírodě plodící, až k božské prozřetelnosti. Svým astrálním tělem se dotýká nekonečné dělitelnosti, osudu fyzické, zplozené přírody. Duše, prostřednice, je vlastní trpnou substancí lidské bytosti; konečně lidská vůle naklání tuto duši k tomu, aby vešla v souhlas buď s *prozřetelností* nahoře, na úrovni spirituální, nebo s *osudem* dole, na úrovni astrální. Proto je také třeba považovat vůli za vlastní podstatu člověka, neboť ona jej činí tím, čím je, buď dobrým nebo zlým, podle toho, jak řídí, buď vpravo nebo vlevo, svoji vlastní substancí, totiž duši.

To právě Fabre d'Olivet první objasnil s onou geniální jasnovidností, která charakterizuje tohoto velikého esoterního metafyzika XIX. století. Dívá se na člověka z aspektu nadsmyslné všeobecnosti, označuje *vůli* jako jednu ze tří velikých, řídicích mocností kosmu; druhé dvě jsou *prozřetelnost* a *osud*. „Vlastním sídlem vůle v říši člověka,“ praví, „je všeobecná univerzální duše. Pomocí univerzálního pudu je spjata s *osudem* a pomocí univerzální inteligence je ve spojení s *prozřetelností*. *Prozřetelnost* sama je pro individuálního člověka pouze univerzální inteligence a *osud* jenom univerzálním pudem. Tudíž říše člověka v sobě uzavírá celý vesmír. Mimo ji neexistuje absolutně nic než božský zákon, který ji tvoří, a prapříčina, z níž byl tento zákon emanován. Tato prapříčina se nazývá *Bůh* a tento božský zákon *příroda*.“¹

Když neofyt dobře pochopil tyto všeobecné pojmy, shledáváme se s ním na začátku neschůdné stezky, která vede do chrámu *vědy*. Žádostiv zasvětit se nejenom studiem mistrů, strážců tradice, nýbrž také svou vlastní zkušeností, odhodlán rozšířit svá badání všude tam, kam ho bude moci vést pevná vůle, pužena vytrvalou snahou, otázka se snad, jaké brány v jednotlivých patrech lidské bytosti vedou

¹ *Hist. philos. du genre humain*; díl II., str. 105-106

k oněm úrovním, které jim v neviditelném vesmíru odpovídají; otázka se po tajemství oné vzpruhy, kterou se otvírají tyto brány, a také na heslo, aby mu bylo dovoleno jimi vejít...

Leč to jsou vítězné trofeje, které si každý musí osobně a postupně dobýt. Očekávají čekatele zasvěcení, byť by byly jeho intence sebedokonalejší, jeho účel sebevznešenější a jeho odvaha sebevětší, tak náhlá zjevení? Myslí, že do jeho nezkušených a nepevných rukou budou vloženy veškeré klíče svatyně?... Proč by, přiblíživ se k hierofantu, na něm hned nežádal formule, vyjadřující a uskutečňující veliké *arkánum*? Tyto dvě žádosti, stejně naivní, jsou si navzájem rovny.

Hle, co by odpověděli na podobné otázky *mistři starověké moudrosti*... V podzemí memfidských, eleusinských nebo thébských chrámů nebyli tak zkrátka hotovi.

Již neexistují tyto velkolepé chrámy zaslého světa, poslední útulky a důstojné pomníky nadlidské experimentální a tradiční vědy; tyto kamenné a kovové památky se zřítily, avšak úzká a kluzká stezka, po obou stranách vroubená propastí, stále vede do ideální svatyně *pravdy*.

Náleží jistě starším, aby své mladší bratry uvedli na stopu. Jsou zkušenější, proto jsou povinni slovem i příkladem dodávat nováčkům odvalu; mají je také svými radami chránit před nástrahami cesty, kterou znají, poněvadž ji sami již dříve prošli. Leč zde musí přestat jejich zcela nepřímé přispění.

Každý dokonává své zasvěcení jedině sám. To je základní aforismus *magie*.

Co nám může již nyní být vytknuto, odkazující v ostatním na poznámky o extázi, obsažené v kapitole *Tajemství odloučenosti* - poznámky otvírající málo známé obzory, bohaté na prospěšná poučení v otázce arkán, která je třeba objevit přímou zkušeností a rozmachem vlastní iniciativy - co nám může být jasně vytknuto, je toto:

Člověk astrální, člověk psychický a člověk spirituální, určený k tomu, aby poznal a opanoval různé jemu odpovídající světy, je k tomu účelu opatřen zvláštními vnímavými orgány (astrálním, psychickým a mentálním), které jsou právě tak skutečné jako orgány smyslů fyzických.

Tyto subtilní orgány, obecně neznámé, jsou u člověka z masa a kostí velmi nestejně vyvinuty; avšak existují alespoň ve stavu zakrnělém následkem nepoužívání; neboť tu neběží ani tak o vývin těchto vnitřních smyslů, jako spíše o jejich ponaáhle probuzení.

Kdo opět nabyl receptivních vlastností své duše na všech úrovních¹, o tom lze říci, že je reintegrovan (znova uveden) z tohoto světa do jednoty nebeské *přírody*.

Je možné, že u některých vzácných lidí podržely vnitřní smysly všechnu svou vnímavou ostrost a že tělesný úpadek, v němž se ocitli, ani v nejmenším neporušil funkční intenzitu jejich duševních schopností. Těmito privilegovanými lidmi jsou ve vědomé formě *jasnovidci* různého řádu, ve formě relativně nevědomé *inspirování* všeho druhu.

Geniální člověk konec konců není než intuitivní a spontánní adept, vznešeně neúplný, zato však bohatý na ony tak řídké dary, které velmi často postrádají i nejsubtilnější mystikové, totiž schopnosti esteticky převádět nadmyslnou ve smyslnou a přeměňovat Slovo boží ve slovo lidské.

Podobné schopnosti nelze získat; ony vždycky posvěcují geniálního člověka jako božské právo a předchozí milost; kdežto adeptství je právem lidským a vymožeností pozdější, jsouc výsledkem úsilí jeho osobní vůle. Když byl stanoven tento základní rozdíl, může a také má analogie dále pokračovat.

Geniálnost je schopnost spontánní (více méně vědomé a přerušované) reintegrace, opětného uvedení člověka do nebeské vlasti jednoty, *adamy*.

Proto také užívají básníci, malíři, hudebníci, sochaři a vůbec umělci, kteří se právem nebo neprávem pokládají za génie, stejný způsob mluvy jako mystikové, chtějíce charakterizovat periody snadného tvoření. Mají nebo nemají inspiraci. To je pozoruhodné.

Hlavní iniciační dílo je tedy shrnuto, chceme-li, v umění stát se uměle géniem²; nicméně však s tím rozdílem, že přirozená geniálnost dává inspiraci jen v jistých chvílích, více méně častých, kdy duch právě chce sestoupit, kdežto geniálnost získaná ve svém vyšším stadiu je schopnost vynutit inspiraci a obcovat s velikým *neznámem* kdykoli.

Tento rozdíl má opravdu dost jednoduchý důvod, že totiž ke geniálnímu člověku sestupuje Bůh, kdežto mág vystupuje k Bohu.

¹ Chceme říci, pokud se to zde na zemi učinit může. Nikdy jsme se nedomnívali, že člověk po pádu by mohl své schopnosti naprosto ochránit před sešlostí, která je osudným důsledkem jeho pozemské inkarnace. Odrazný účinek fyzického těla na duši nelze zcela utlumit.

² Ovšem vyjma schopnosti estetického transponování; řekli jsme, že je nelze získat.

Geniální člověk je jakýmsi magnetem, který v přestávkách přitahuje. Adept je přeměnitelná mocnost, vědomé pouto mezi nebem a zemí, bytost, která může dle své vůle zůstat na zemi a požívat jejích výhod a trhat její plody, nebo vstoupit na nebesa, ztotožnit se s božskou přírodou a plnými doušky pít nebeskou ambrózi.

Geniálnost, přirozená přitažlivá síla, zakládá v určitých periodách více méně přechodnou korelaci s jednotou. Adeptství, neomezený průvodní list do *nekonečna*, dosahuje práva reintegrace jaksi podle libosti.

Proto také obdržel adept¹ v Indii význačné jméno *jogi*, tolik jako „sjednocený“ v Bohu.

Zkušenost a tradice jsou tedy ony dva sloupy esoterního chrámu. Pravda může být předávána jako dědictví; může být získána iniciativou člověka na všech úrovních.

Avšak jak jsme již pověděli, tato předaná věda by bez osobní zkušenosti zůstala jenom mrtvou literou, právě tak jako by mohla přivést do zkázy opovážlivého lupiče arkána, jenž nemá ono posvátné dědictví: Tradici.

Mezi těmito dvěma poznávacími způsoby, činným a trpným, nadmyslným a smyslovým,² stojí střední, velmi plodná metoda, která oba směry smiřuje, doplňuje a někdy náhodou dokonce nahrazuje; je to *metoda analogie*; náleží zároveň moudrosti i rozumu.

Prvním důsledkem stejnorodosti přírody, základního principu, který je napsán na štítu každé magické syntézy, je aforismus, jež formuloval Hermes Trismegistos slovy: *Co je nahoře, je jako to, co je dole; co je dole, je jako to, co je nahoře*. Na tom se právě zakládá metoda analogie, která dovoluje podle známého usuzovat na neznámé.

Metoda analogie je dvojí; *induktivní a deduktivní*, postupuje se při ní zdola nahoru a shora dolů; buď vychází z konstatovaných fakt a vede k zákonu, který je řídí, či k principu, k němuž tento zákon náleží, nebo se opírá o zákon již uznaný, princip již stanovený, a vyvozuje z něho dosud nepotvrzená fakta nebo pouze odůvodňuje seřazení a rozřídění známých fakt.

Příklad nebude na škodu.

Jestliže mág při rozboru schopností lidské duše v ní objeví jednak trojí hlavní modifikaci, hierarchicky rozvrženou do tří úrovní činnosti, jednak syntetickou sílu (vůli), která shrnuje tento trojí dynamismus, ovládá jej a přivádí k bytostné jednotě, bude z toho moci analogicky indukovat, že jemu odpovídající trojí dynamismus neviditelného vesmíru je obklopen, řízen a sjednocován syntetickou mocí (božské tvůrčí vůle), která je vesmíru jako celku tím, čím je lidská vůle člověku jako celku, totiž sjednocujícím činitelem s vlastní podstatou³; to je analogická metoda induktivní.

Jestliže mág naopak obrátí svůj duševní zrak od integrálního kosmu k individuálnímu člověku, bude moci analogicky dedukovat, vida totožnost jejich složení, že člověk je vlastně malým světem, mikrokosmem na rozdíl od makrokosmu či velikého světa; to je analogická metoda deduktivní.

Ukázali jsme vzájemnou kontrolu, jejíž zkušenost a tradice se vzájemně posilují a potvrzují. Výlučné studium mistrů by vedlo jen k tomu, že by rodilo učence v oboru mystiky; a pouhé praktikování extáze by stvořilo vizionáře; tento i onen se musí spojit, aby utvořili pravého adepta... Nuže, analogické usuzování může nahradit do jisté míry jeden nebo druhý z těchto poznávacích způsobů, a to tak, že umožňuje opačnou zkoušku poznatků, předaných tradicí, i poznatků, získaných pokusně.

Důsledkem toho bude analogie obzvláště cenná pro zasvěcence, který je teprve začátečníkem a který neví vždy, kde má uchopit Ariadninu nit esoterní, pravověrné tradice, a někdy cítí, jak se rozpouští jeho Ikarova křídla, když se chce vznést do vyšších krajů mystické zkušenosti. Přichází na

¹ Takto jmenujeme hierarchu, který dospěl k dovršení nejvyšší moudrosti a nejvyšší moci, které lidská přirozenost může dosáhnout, na rozdíl od žáka, který byl pouze přiveden na cestu a kterého budeme nazývat zasvěcencem.

Tento je „initiat“¹, tj. počatý, onen je „adeptus“, ten, který sám o sobě dovedl dosáhnout (adipisci) nauky i síly. Je však zvykem nazývat adepty také ony mágy, kteří dosáhli čistě spekulativního mistrovství.

² Je patrné, v jakém smyslu užíváme slova „smyslový“. Nemluvili jsme právě o vlastních smyslech (či snímácích schopnostech) astrálního, psychického a spirituálního člověka?

³ Z jiného hlediska je možno také indukovat, že hmotný, smyslům přístupný vesmír, který si zhusta osobuje název kosmu, je vůči celému kosmu tím, čím je stavba z čivů, masa a kostí, která často usurpuje název člověk, vůči individuálnímu člověku, tj. jeho hmotným, smyslům přístupným tělem.

mezery v učení mistrů? Vidí před sebou srázy jeho vlastnímu vzletu nedostupné? - V analogii nalezneme dvojí kritérium, nástroj, jehož pomocí je doplní a pak sleze.

VII.

Nadešel okamžik dokončení. Jestliže jsme se odhodlali skončit tento úvod již až příliš hutný, který přesahuje svůj normální rámec, neznamená to, že bychom litovali těchto stránek, které předejdou, jak doufáme, osudným omylům a hrozcím nedorozuměním.

Těšíme se v této chvíli, že si vytrvalý čtenář učinil o magii jasnou, přesnou a správnou představu, která u něho vylučuje možnost, aby směšoval magii buď s čarodějstvím ve vlastním smyslu, nebo s onou ubohou mystifikací, kterou je esoterismus, jak si jej představují profánní a i takzvaní mágové, kteří jsou vždy ochotni si dát titul profesora okultních věd na čtvrté stránce časopisu *Gil-blas* nebo *Figaro*.

TRITHEMIŮV PENTAKL (kreslil *O. Wirth* podle *Eliphasova* náčrtku, vvnatého z jednoho jeho dopisu svědčícího o baronu *Spédaliérim*).

Rozhodné rozlišení mezi vysokou naukou a čarodějstvím navíc vyžadovalo, aby toto dílo souběžně pojednávalo o obou, nebo alespoň o teoriích, které lze na oba směry aplikovat, jak jsme již na počátku poznamenali.

Hle, strom vědění *dobrého i zlého*; jeho vidličnatě rozvětvený peň vyrůstá z jediného kořene.

Hle, symbolickou *pannu*, kterou potkal Apollón na březích Hyfasidy; její tělo je zpola černé, zpola bílé.

Hle, tajemný kosočtverec Trithemiova pentaklu: V hořejším trojúhelníku září božské schéma, nevyslovitelný *Tetragramaton*, a ve tmách dolejšího trojúhelníku se šklebí obraz Satanův.

Tento emblém je titulním obrazem naší knihy *Klíč k černé magii*; ne zvolili jsme ho bez úmyslu.

Osvald Wirth jej rekonstruoval na základě popisu, který podal *Eliphas Lévi* podle ukázky, kterou mu poskytl jeho žák, hrabě *Alexander Branicki*; neboť tento obraz je neobyčejně vzácný a nalézá se pouze v několika rukopisných exemplářích knihy *Pojednání o příčinách druhotných (De septem Secundis)*.¹

Skládá se, jak praví *Eliphas Lévi*, ze dvou trojúhelníků o společné základně, z nichž jeden je bílý a druhý černý; pod vrcholem černého trojúhelníku leží blázen, který namáhavě zvedá hlavu a s úšklebkem hrůzy pohlíží do temnoty trojúhelníku, v níž se odráží jeho vlastní obraz; o vrchol bílého

¹ Dílo opata *Jana Trithemia*, samo o sobě dosti vzácné. Bylo vytištěno v roce 1567 v Kolíně, nadepsané *De septem Secundis, sive de spiritibus orbem post Deum moventibus, reconditissimæ scientiæ et eruditionis libellus etc.* Coloniae apud I. Birkmannun (s titulním obrázkem a sedmi velmi pozoruhodnými dřevoryty *Sebalda Behama*).

trojúhelníku se opírá člověk mužného věku v rytířském oděvu, pevného pohledu a v postoji důtklivého a klidného rozkazu. V bílém trojúhelníku jsou napsána písmena božského Tetragramatonu.¹

Tento pentakl bychom mohli vyložit touto legendou: Moudrému je oporou bázeň před pravým Bohem; nemoudrý je poražen strachem před falešným bohem, podobným jemu samému. To je přirozený a exoterní smysl tohoto emblému; avšak adepti, uvažující o něm v celém jeho souhrnu i v jeho částech, v něm naleznou poslední slovo kabaly, nevyslovitelnou formuli velikého arkána, rozlišení mezi divy a zázraky, tajemství zjevení, univerzální teorii magnetismu a vědu všech tajemství.²

Ač nechceme před čtenáři otvírat tak gigantické rozhledy, vzbuzovat v někom vábivé naděje, neváháme vyznat, že mnozí snad vystihnou, pochopivše Trithemiův pentakl, hlavní myšlenku, která byla ustavičným vodítkem při psaní této knihy.

Stanislas de Guaita

¹ E. Lévi v listu svědčícím jednomu z jeho žáků, baronu Spédaliérimu, podává náčrtek tohoto pentaklu, který se však značně liší od výše uvedeného popisu. Autor *Dějín magie* asi viděl dva zcela různé exempláře Trithemiova symbolu. Z rytíře se stal jakýsi Herkules, opřený o válečný štít, na jehož vrcholu jsou napsána čtyři písmena: יהוה. Asi uprostřed štítu je vidět šestipaprskovou hvězdu, pečeť Šalomounovu, v níž se shlíží blázen, na němž těžce spočívá dolní hrot štítu. Ďábelská hlava se zjevuje v průpletu obou trojúhelníků, v samém středu hvězdy (viz obrázek).

² Eliphas Lévi, *Histoire de la Magie*. (345-346).